

De medicamento purgante quarta die dissertatio. In qua cum Hippocratis, tum Galeni auctoritatibus tumè validissimis rationibus quarto die non esse purgandum statuitur. / Auctore Hyacintho Trabona.

Contributors

Trabona, Hyacinthus.

Publication/Creation

Panormi : Apud Alphonsum de Isola, impressorem Curiae Archiepiscopalis, M. DC. XXXVI. [1636]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/asqxyg6>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DE
MEDICAMENTO
PURGANTE QVARTA DIE
DISSERTATIO

IN QVA
CVM HIPPOCRATIS, TVM GALENI
auctoritatibus, tumuè validissimis rationibus
quarto die non esse purgandum statuitur.

A V C T O R E
HYACINTHO TRABONA
MEDICO PHYSICO POLITIENSI.



Imprim. Vinc. Domin. V.G. *Imprim.* De Blascbis P.

ANORMI, Apud Alphonsum de Isola, Impressorem
Curiae Archiepiscopalis, M. DC. XXXVI. e

BRITISH MUSEUM
SALE DUPLICATE
I 7 8 7

ILLVSTRISSIMO

PRINCIPI BAVCINÆ, ET
MARCHIONI MONTIS MAIORISD. MARIANO MIGLIACCIO
ET VINTIMIGLIA.PANORMITANAE VRBIS
PRAETORI OPTIMO.

S. D.

DOCTOR PHYSICVS
HYACINTHVS TRABONA
POLITIENSIS.

VOD meus hic liber tuos humilis vol-
uatur ad pedes, ne mirere, Illustrissime
Princeps; Aequissimi Prætoris, cuius
pro summa dignitate personam geris,
opem expolcit, implorat fidem, non
vt eos, quos sibi prætimet aduersarios
in ius vocet: sed ne ante tuum tribunal vllam, quæ ex
aliena vi posset inferri, iniuriam pertimescat; Nullo.n.

se tutius munitionum praesidio, quam tuis licitoribus, nullis se firmius stipatum copijs credit, quam tuis securibus: et si praeclearissimi tui vultus amicos suscipiat nutus, iniquissimi cuiusq; retortos oculos parvipendet. Nec vereor, dum hic de humanis corporibus in diro humorum conflictu medica arte regendis leges explicat sanctiores ne sua tibi causa probetur. Tibi inquam, qui mira Praetoris arte Panormitanæ Reip. corpus ea solertia, eaq; prudentia moderaris, ut nulla perditorum Civium tabes appareat, nullus Sicariorum furor ardeat intestinus, nulla facinorosorum pestilentia, ne latenter quidem, per Urbem serpat. O me felicem, & Æsculapio parem, si tanta in frenanda morborum violentia polleam disciplina, quanta in compeſcendis improborum moribus tua apud omnes prudentia comprobatur. Quod quidem nemini mirum videri debet, si maiorum tuorum praeclearissimorum virorum memoriam repetar. Quos enim optimi moderatoris spiritus cum sanguine non haurires ex ijs progenitoribus, quos nobilissimæ, totius Siciliæ Urbes moderatores veneratæ sunt? Et ut de alijs sileam, quid silentio premam Aui tui praestantissimi viri memoriam, qui & Panormitanæ, & Messanensis Urbis summa retinacula pari cum laude tractavit? Quod si cui forte ambitiosior videri possum, qui huius libelli frontem Illustrissimi tui nominis ornamento voluerim insignitam, munificentiae id vertat tuæ, quæ fratri meo eiusdem tituli Abbatis nomen, & dignitatem contulit quod te omnes summæ tuæ nobilitatis causa nominant Mar-

5
chionem. Tibi itaq; hunc librum trado, non modo ut
ne quid iniuriæ, te Prætore inferatur: verum etiam,
ut, si quid decoris ex aliorum benigna sperat vo-
luntate, ex tuis id primum accipiat manibus: quem, ut
amica fronte respicias, tua mihi præstantissima huma-
nitas impetrabit. Vale.



NOBILISSIMAE CIVITATIS
MESSANAE:

Inuictissimi totius Trinacriæ propu-
gnaculi, & coronæ celebratissi-
mæ Medicis eruditissimis,
& Excellentissimis .

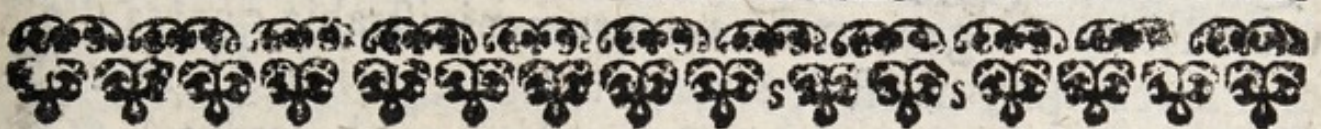
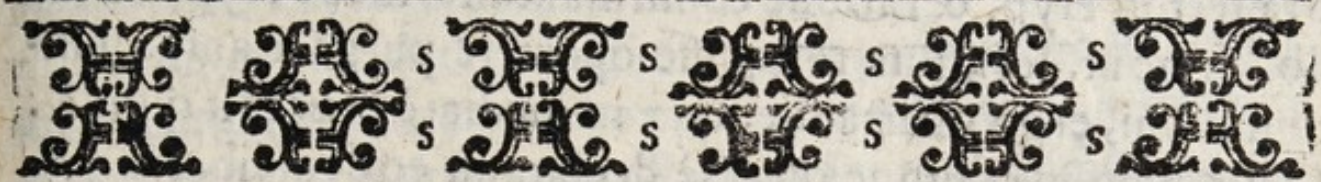
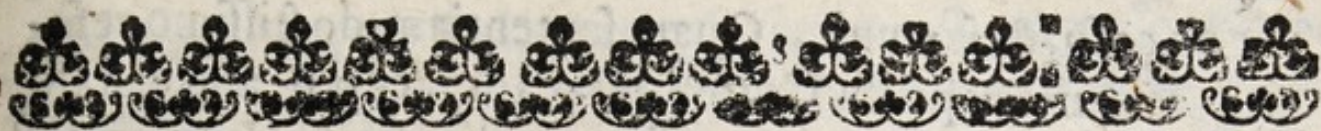


DIFFICILE admodum existimaram (ò
sapientissimi Præceptores) ac onus humeris
meis senseram omnino impars licet non me-
diocriter emolumentum rem aduerterim,
illud consulto exquirere, ac perscrutari,
quod apud nostrates fere omnes in morem
versum, atq; usurpatum agnoui, quodq;
in his Insulae nostræ partibus quicq; & ut plurimum peritissimi,
atq; eruditissimi Physicæ professores, vetustas, & antiquas illas,
ac tam rationabiles medicamenti purgantis indicationes videan-
tur non dicam adulterasse; sed immutasse, tantum ad Quartum,
quasi in angustos cancellos, eas coartantes; Hinc ego veluti nouus
vetustatis amator, ac antiquarum eruditionum AEmulator, vni-
eorum nouam sententiam comprobarem in omnibus, & singulis
auctoritatibus, & argumentis inuestigandis, & causis exquiren-
dis plurimum sudoris ac studij impertiens, nihil mihi obuiam veni-
butusmodi sententiam comprobans, sed potius contrarium persua-
dens, & in tanta solertia hanc opinionem refellendam, ac concul-

*candam fui, ut impatiens potius, quam sapiens duxerim hac scri-
 bēda. In his autem commutationibus nullam obseruationis suae ra-
 tionē mihi afferunt nisi hanc, ita fieri, & faciendum, quod ita, ob-
 seruatur; & plurimum apud hos valet consuetudo, & temporis
 obseruantia; ac si medicina non esset scientia, sed quoddam indif-
 ferens beneplacitum, vel cuiuscumq; mentis arbitratus; quare va-
 riy cordis angoribus afficiebar; sed maioribus vexari molestiy,
 grauioribusq; intellectus perturbationibus me cōcuti animaduerti;
 cum ad sapientissimum istius nobilissimae Ciuitatis, ac penē diui-
 num accesserim oraculum Ioannem Baptistam Cortesium virum
 praeteris omnibus eruditissimum, cum scilicet in illius Miscella-
 riam legendam inciderim, ubi, cum multa, ac plurima scitu digna
 circa hanc materiam disertissimē digerat, praedictam illorum opi-
 nionem pluribus auctoritatibus, ac rationibus illum amplectena-
 tem comperui, eamq; scriptis suis illustrare elaborantem; quam
 ob rem omni; qua decuerat reuerentia, ac tota animi obseruantia
 eum tamquam alterum AEsculapiū consulendum, ac per epistolam
 percunctandum, censui circa huiusmodi rei intelligentiam: qui se
 tantis oneribus praemi susceptarum rerum, & iam institutarum,
 & praecipue tertij voluminis edendi dicebat, quibus rebus molestis-
 sime detinebatur, quod caeteris implicari sibi denegatum esset. At-
 tamen videtur ille innuere methodum hanc Doctissimis huiusmodi
 Urbis nobilissimae medicis probari, obseruariq; vehementer; in
 quibus (quod pace omnium dixerim) quot capita, tot aduerto
 sententias, hosq; ego non antiquis constitutionibus adiutos; sed
 quendam virum Neapolitanum, qui forte tota huiusmodi doctri-
 nae semina Messanae Vrbe nobilissima effunderit secutos fuisse ar-
 bitror, cum morem hunc in febre ardente à quibusdam seruari
 tempore suo referat Altimarus citando capite. Quo circa apud
 omnes nobilissimae istius ciuitatis, ac doctissimi collegij viros opti-
 mos, atq; peritissimos (quibus memetipsum perpetuum obtestor, &
 seruum, & fautorem) veniam, ac pacem mihi affuturam spero. si
 libellum hunc in lucem dandum curauerim, non ut ingenij acumi-
 ne celebris, vel suavis in doctrinis adducendis iudicer; verum, ut
 quid.*

quidquid sentio agnoscat, & mea elucescat opinio: meis autem dictis, si quando oppugnari accepero tamquam à versatis in materia non minima speculationis illius rei veritatem (cuius addiscēda ardeo cupiditate incredibili, neque, ut censeo reprehendenda) me nactum fuisse perfuar; si verò aliquid incongruum in hoc libello iam iam in lucem mittendo, seu petulans vestris auribus intonerit, id arrogantia nota, vel audacia nomine indignum, deprecor, habeatis; sed tamquam veritatis cultorem, & veri percupidum tueamini. Accipite ergo hanc ingenij mei elaborationem vos omnes viri sublimi mentis acie, & intellectus acumine nobilissimi, undequaq; peritissimi, ut qui totam rei veritatem à vestris omnium doctrinis hauriri, eamq; optime callere optem, & me, cum illis quaequumq; sint, in famulum offero, & dedico.





DERQVAM celebris, non minusq; diffi-
lis, tùm inter priscos, tùm inter neotericos
Medicinæ Doctores ardua illa adest difficul-
tas; An non turgente materia in morbi prin-
cipio medicamentum purgans, adhibitum
ratione sit? Affirmatiuam tenentes multis
auctoritatibus, rationibusq; enixè probare conantur. Con-
trariam viuioribus auctoritatibus, efficacioribusq; rationibus
confirmant. Tanti priuilegiati præsidij inter has mediam ad-
ducere sententiam non desunt limitantes, ac secundum placi-
tum modò vnã, modò alteram cohærentes. Alij verò
vtramquè conciliantes proinde (iudicio meo) cum nulla
circa hoc superesset inagitata difficultas, ob id fortè (vt no-
uum suscitarent) in lucem miserunt, scilicet, quarto die
semper esse purgandum. Cuius vsus, nè dicam abusus est
tantæ vis apud nostri temporis quamplurimos Medicos,
quod omne necessaria prætermissa de purgante medicamen-
to consideratione, quarto audito indistinctè Pharmacum
adhibere minimè verentur. In tanta enim est consuetudine,
adeoque confidunt huiusmodi purgationi, quarto factæ, vt
existiment non purgatos tunc temporis omninò esse interi-
turos, quod si ad salutem perducantur, intermissa eo die
purgatione, dicunt hi, non esse ex arte factum, sed curatos

esse eos casu, & fortuna. Quam sententiam doctissimo referente Ioanne Baptista Cortesio Decad. 7. cap. 6. auctoritate præsertim Hyp. & ratione confirmant dicentes, Hyppocrat. lib. 4. ac ut. scriptum reliquisse oportere purgare ante quintam diem, ergo quarta die, quæ immediatè præcedit quintã. Quinimmo idè Hyp. expressè declarauit eodem lib. tex. 76. vbi scribit. Purgans medicamentum ministrabis quarta die, dies autem quartus est dies par, ergo die pari in febribus est purgandum. Præterea tex. 68. eiusdem 4. lib. scribit. *At si liquidum aluum habenti causos superuenerit, si tibi purgatio idonea videatur, eam non primis tribus diebus adhibebis, sed quarto,* & eodem 4. lib. 76. repetit eandem sententiam dicens. *Primis tribus diebus esse corpus purgandum clysteribus, deinde quarta die purgandum;* est, & alia auctoritas ab eodem Hyp. desumpta à lib. 4. de morbis, vbi tex. rescribit. *Quicumque à febre continua vsi sunt Pharmaco diebus paribus, unquam super purgati sunt: qui contra diebus imparibus forti vsi sunt medicamentum, minime sunt purgati.* Ne igitur fiat nimia purgatio, opus est diebus paribus purgare, sed quartus dies est dies par, ergo die quarto purgandum; Quam sententiam rationibus confirmari conantur. Quas, nè eadem sæpius diuersis locis repetere videar, suo loco adducam. Concludunt denique satius est die pari medicamentum purgans administrare & signanter die quarta, qua nulla aptior est in prima septimana: igitur purgatio facta quarta die est tuta, & ex arte facta tamquam in die minimè iudicatoria.

Et si sapientissimus Cortesius circa hanc difficultatem pro contraque rationes adducat: tamen ad affirmatiuã sententiam inclinare videtur asserens. *Hæc difficultas non spernenda, & quæ plurima ingenia hætenus contorsit, eam probabilem facit.*

Secundò supponit verè auctoritates, concludere quartam diem esse purgandum dùm Mercurialis doctrinam confutat.

Hinc apparet, quia Gal: 4 acut. 76. scribit se purgasse quarta die, quæ est dies par, hoc idem fecisse Hyp. auctoritatibus supra allatis, licet clarius apparet,

Tertiò ex eius determinatione patet pro qua multa supponit, quorum ea tantum adducam, quæ ad meum institutum facere pendo. Vnum enim est, quæsitum huiusmodi versari potissimum circa morbos acutos. Alterum est supposito in principio esse purgandum. His, alijsque suppositis ita sententiam limitat. Purgatio in prima septimana potest contingere duobus modis, pro diuersitate materiæ nam, vel materia biliosa est sola, & adusta, & putrefacta, atque tenuis, vel sola, quidem, sed crassa, & vitellina, ac etiam eruginosa, vel non sola est, sed alijs humoribus mixta, siuè pituitæ, siuè melancholiæ; si primo modo diebus imparibus mouetur vehementer, scilicet in primo, tertio, quinto, & ita primus dies purgationis esset secundus; deinde quartus, tertio verò sextus in alijs verò non licet, quia humor biliosus consuevit facere vehementes mutationes his diebus, vnde periculum esset de superflua purgatione. Deinde fieri potest, vt materia morbifica ita a principijs moueatur vsq; ad quartum benigna appareat; quinta verò vehementer exasperetur, & faciat accessionem vehementem, & tunc die sexta si opus est, licet purgari, quia sextus dies tunc habet rationem secundi diei primæ septimanæ, octauus quarti.

Secundo modo si accessiones exasperentur diebus paribus tertia die, & etiam prima fas sit vti medicamento purgante, similiter quinta, ac etiam septima; & ratio est, quia, si materia quæ facit huiusmodi morbos biliosa sit, cum tamen ea esse possit, crassa, & vitellina, vel admixta pituitæ, quæ tardum habet motum exasperari quidem poterit hæc de causa diebus paribus, ac proinde in illis non erit purgandum: statuendum igitur est dies purgationis accommodatos in prima septimana esse posse primum, tertium, quintum, & seprimum, quia

his diebus in dictis morbis numquam solet fieri vehemens
materiæ morbificæ motus, aut saltem rarè.

Insuper rectè statuendum est ex Hyp. & Gal. diebus tam
imparibus, quàm paribus fieri crises, proinde etiam, & ad
ipsius naturæ imitationem posse Medicum tam diebus pari-
bus quàm imparibus facere purgationem, habita tamen con-
sideratione superius explicata; namq; in prioribus febribus,
aut alijs morbis quarta die non fit iudicium, neq; aliquid iu-
dicari potest in ea: igitur purgari tutò potest, & hoc est
quod dicebat Hippocr. quæ rectè considerantes Messanenses
Medici oppositè instituunt purgationem quarta die, aut alijs
paribus purgare. Vnde sapienter Gal. se aliquando purgasse
secunda die, aut quinta die. hæc Cortesius.

Ex auctoritatibus adductis, & rationibus adducendis elici
nullo modo posset purgationem die quarto tutam esse, & ex
arte factam etiam (meo iudicio) secundum Doctissimi Cor-
tesij limitationem: vt egredior explicare. supposito prius
meum, pro modo, non esse stature. An diebus paribus, vel im-
paribus; neq; si in principio non turgente materia purgan-
dum sit; quod si fortè fortuna, ex adducendis ad probandum
purgationem quarto die non esse tutam, neq; ex arte factam
elici videatur veram die suo interpretationem seferuo.

Siquispiam verò negotij realitatem perquirere, cupit, oc-
casionem hac, vt eum querendi locos citando labore excutiam
non solum loca citare; verum etiam formalia verba recitare
volui, ea tantum scilicet, quæ in promptu, & præ manibus
habeo: cum innumerabilia pro veritatis huius dilucidatione
afferre possem.

PRIMA AVCTORITAS.

Quarti libri acutorum 64. primus est in ordine textus
quo suam sententiam probare conantur; hanc, & alia

(ut elucescat nullam ad esse particulam , ex qua elici possit , quòd probare tentant) non solum fideliter adducere , sed singulas explicare non tædet . *Hos si ab initio purgare volueris, id ante diem quintum facito, ubi venter murmurauerit : si non, à medicamentis abstineto. Verum , si murmurauerit, fuerintq; excrementa biliosa, scamonia mediocriter subpurgato .* Quantum verò ad aliam pertinet sanationem quàm minimè exhibebis tùm potus, tùm sorbitiones, ut melius ager habeat, nisi decima quarta fuerit egressus . Hos est prima consideranda particula, quæ cum sit terminus syncategorematicus ex se solitariè nihil significans, sed cum alio iunctus præsentem superiori textui continuare patet: qui incipit . *Quibus per febres crura turberculosa fiunt, &c.* Hos scilicet , quibus per febres &c. In quibus videtur turgere materiam ut ex textus, & commentu Gal: lectura clarè colligitur. *Existimabit profectò quis sursum factam humorum, qui crura infestabant transmutationem qua in horum transitu suffocationem homini peperit . Et si reliqua benè fiant rursus ad pedes decumbere huic dolor poterit. Et si post hæc non soluta fuerint symptomata, reuersa iterum ad superiores partes humorum, copia, dolores pariet in collo, clauicula, humero, & pectore .* Quod clarius in sextæ particulæ explicatione. Vnde vniuersalis consequentia locum non habere conspicitur . Hos scilicet quibus per febres &c : ergo omnibus, & semper conuenit huiusmodi purgatio non sequitur, nisi in quibus turget materia, vel quibus per febres turberculosa, &c.

Secunda particula est (si) ratione qua propositio conditionalis euadit . De qua infra diffusius.

Tertia particula est (Ab initio) ergo in quarto ; negatur consequentia ; cum ly, Ab initio, non dicat determinatum diem, sed tempus contradistinctum ab augmento, statu, & declinatione, & non primum neq; secundum, neq; tertium diem &c, cum quandoq; vnum, quandoq; duos, quandoq; plu-

plures dies principium comprehendat, atq: finiatur. Et ita non valere patet ab initio; ergo in quarto quoniam ceteri excluderentur dies in quibus ab initio est purgandum sicuti est. V. G. primus in quo non raro purgandum; vt docet Hyp. 4. aphor. 10. *Medicari in valde acutis si materia turget eadē die. Tardare enim in talibus malum est* vt in casu tex. 64. cit. Auic. lib. 4. semi 1. tract. 2. cap. 7. aduerit. *Pleuriticum, & aliud si dimictatur, & faciat cadere in timore ante tempus in quo expectetur digestio eius, & illud est per longitudinem temporis si nos verò vsq; ad quartum protrahimus purgationem, non solum esset; verum etiam principium pertransiret, & ita purgatio ab initio non erit, vt in tex hic auctor iubet. Hos si ab initio purgare volueris.* In acutis enim in quibus conuenit medicamentum initium est adeo breue, vt numquam ad quartum perueniat vt Gal. 1. de cris. cap. 4 & 7. exemplificat etiam ex Hyp. sententia 1. epid Tex. 10. (& cap. 8. vt infra,) & cap. 19. habet. *Sicuti integre cruditatis inditia, quibus in primis quatuor diebus permanet longum erit huiusmodi morbi principij tempus* Quare non valet consequentia, ab initio: ergo in quarto. Quoniam si per principium intelligi volumus primam morbi egressionem, non peruenit vsq; ad quartum, cum simplex sit, & nullam habeat latitudinem ad quartam peruenire non potest; si vero pro eo spatium quousq; ad tertium, vel ad quartum diem extenditur quartus non includitur in principio, cum vsq; eum tantum extendatur. Hinc in eo ita intellecto non est ab initio purgatio. Si deniq; per totius morbi partem cum scilicet, in principium augmentum, statum, & declinationem morbi diuisio sit sicuti est medicorum consideratio, vt docet Gal. 1. de cris. cap. 8. *De solo tertio differem⁹ videlicet cruditatis, et hui⁹ artificiosa quedā dignotio, & magna ostendere natura apta est.* Est indeterminate latitudinis sicuti eiusdem de cris. cap. 7. *Quemadmodum igitur principij vocabulum nullum determinatum tempus significat.*

Et cap. 19. præclarius replicat. *Quæ quidem pars morbi, seu eiusq; principium nullum habet determinatum tempus.*

Si initij tempus est in determinatum, & in eo est purgandum, ergo in quo purgandum est etiam indeterminatus, & incertus: vnde non valet ab initio, ergo in quarto; quia ita solus quartus esset ab initio, & excluderentur primus, & secundus, quod expressè negat Gal. vt postmodum dicitur. Notato primo, Principium, & cætera tempora morborum non solum habere latitudinem, vt patet ex dictis, & ex pluribus auctoritatibus Hyp. probat Gal. de totius morbi temp. cap. 20. p. de cris. cap. 6. & 7. sed etiam variabilem modò breuem, modò longam, modò medio modò se habentem, quod neminem latet: & nos docet Gal. cit. 1. de cris. cap. 4. aliquando est, prima accessio, secunda verò augmenti, aliquando tertia, aliquando quarta. *Sicuti numquam omnes morbi augmentum, aut statum, aut declinationem equalis habent temporis; eodem arbitror modo neq; principium, neq; tamen si quispiam primam accessionem præterierit: cum post principium circumscribere. Nam si secundus statim subsequitur, qui habet augmenti inditia, & post ipsum tertia & quarta, & sic de alijs, deinceps. Quod pluri s iterat cap. 6. & 7. Post apparent autem quedam statim prima die, quedam secunda, quedam in tertia, quedam in quarta, quedam cum præcesserit morbus. Quod dixisset etiam patet cap. 2. & 8. Si autem longior morbus fuerit quam triduanus aut quatrduanus principium secundum latitudinem, manifestè nobis ostendens usq; ad tertium diem extendi: dierum autem vniscumq; morbi principium, quod etiam partem ipsius esse dicimus, usq; ad multos quaternarios esse contigit: tunc enim principium finitur, cum cœlionis signa apparuerint, & tunc incipit ascensus. Si signis cœlionis finitur, & limitatur principium, ergo non numero dierum, vt iudicant hi, quos reprehendit Gal. 1. de cris. cap. 2. Diffinierunt autem non dierum, vel horarum, vt quispiam existimauerit, numero, neq;*
enim

enim fieri potest; ut morbus, qui in quatuor diebus sit finiturus equalia habeat tempora partium cum eo, qui usq; ad quatuagesimum diem debet extendi. In vna, & eadem specie morbi hoc etiam contigit, vt 1. de cris. cap. 4. ex Hyp. sententia 1. aphor. 12. luculenter probat Gal. veluti enim in morbo laterali, si sputum statim, morbo incipiente apparet, breuem futuram significat; si verò posterius longiorem. vt euenit Anaxioni, qui post decimum septimum diem incepit expuere; de quibus citato de Cris. cap. 5. ita habet Gal. Quando hoc cito apparuerit, morbum facit breuiorem, cum verò nullo modo educitur, aut crudum, indicat morbum, in longius debere protendi. Quod repetit lib. de morb. acut. com. 23. Estiue quartana breues, autumnales verò longæ, & præcipue, quæ hyemem attingunt 2. aphor. 25. & multis exemplis præclare cap. 8. citat. de cris. explicare nititur, & 1. aphor. 12. Quin etiam tertiana, licet ipsa sit alioquin celeris iudicationis, æstate tamen celerius multum, quam hyeme iudicari solet. in quo loco hoc expressè docere elaborat quoniam cognoscere hoc 1. de cris. cap. 16. Valde ad vsum artis sit necessarium hoc iam transigamus, propositum enim est à primo die saltem tantum cognoscere quod vel primo quaternario, vel secundo morbus decerneretur, & lib. 2. cap. 1. At cum id quod est maximū, ac summopere necessarium ad hæc omnia iam ostenderemus morborum, scilicet tempora iam præsentia cognoscere, & futura præcognoscere: deinde vniuscumq; ægritudinis, cognitiones, & præcognitiones annotauimus. Sicut enim est valde necessarium non est, tamen minus, sed valdè difficile: idcirco cum Hyppocrate omnes, vnde proment, nec ærumnæ, neq; labori parcere, voluere: quare idem Hyp. suis omnibus in operibus præter hanc breuitatē amplectitur (vt Mercurialis 1. aphor. 12. notat) longam conficiens orationem Morbi vero ipsi, & anni tempora, & periodiarum inter se proportionis obseruatio, siue hæc quotidie, siue alternis, siue maiori intervallo fiant, paroxysmos, & statum morbi

morbū indicabunt, sed ex ijs, quæ postea apparent, inditia sumuntur; veluti in pleuritide sputum, si statim initio appareat, breuem fore denuntiat; si verò post erius conspiciatur longam. Quin etiam urina, alui feces, sudores, & iudicatu faciles, aut difficiles, & breues, aut longas morbos fore, quum superueniunt, demonstrant. Quem Aphorismum ob nificam necessitatem non contentus Gal. commentare 1. de cril. cap. 4. 5. & 6. multipliciter replicare, sed per totum librum, & lib. 3. cap. 4. singula sigillatim accurratè explicare elaborat; ut tēpora scilicet morborum cognoscere, atq; præcognoscere valeamus; & de Theraca ad Pisonem ita cap. 4. scribit. *Præterea quibus in morbis morbi ætate, valitudinis species, victus qualitate, anni tempore conuenienter exhibeatur, & id genus reliqua. Per hæc itaq; ut vides summatim nos instruit, monte q; ut medicinarum naturam intelligamus, ut tempus, quo sumi debeant, exploremus, &c.*

Quoniam secundum temporum diuersitatem diuersa sunt adhibenda præsidia: si verò huiusmodi ignoratur latitudo nullum tute, & ex arte adhiberi potest præsidium; ut luce fulgentius, de victus ratione patet. Si de victus verò ratione; quanto magis de medicamento purgante dicendum? cum alimentum non cogat naturam, ut à suo munere, puta à concoquendo peccantes humores distrahatur, nam alimentum non habet in corpore nostro nisi rationem passi, ut docet Gal. 3. de tempera: cap. 4. si aliquando distrahitur non est actione alimenti, sed quia tunc natura occupatur in digerendum multum cibum, ex Gal. 1. aphor. 5. *Ad hæc præstat naturam sinere, coctioni morbi vacare per eius vigorem, quam inde cum ad cibum modo sumptum mitigandum, conficiendumq; abstrahere.* Et ex Auicenna lib. 1. fen. 4. doct. 5. cap. 1. ob id fortasse licet errare in paulo pleniori 1. aphor. 5.

Medicamentum vero purgans cogit, irritat, attrahit, stimulatq; naturam: quia habet in corpore nostro rationem

agentis cit. de temp. cap. 4. & 4. acut. 44. ad operandum
 scilicet quod forte fortuna, non raro natura contrarium in-
 tendit, cum hæc sit differentia inter medicamentum, & ali-
 mentum docente Gal. 3. simp. med. faeul. cap. 3. *Et enim cum
 medicamentum ab alimento discernimus, quod medicamentum
 in qualitate alterat, alimentum verò substantiæ corporis assi-
 milatur.*

Si hoc est verum sicuti est verissimum, tot esse necessaria
 ad morbi temporum cognitionem propter eorum variabilem
 latitudinem, vt recte præsidia tempore opportuno adhibean-
 tur, non sufficit cognitio quarti pro principij notitia, vt in eo-
 tutè, & ex arte adhibeatur purgans medicamentum, cum ini-
 tij latitudo, nec præcognosci neq; cognosci numero dierum
 possit, vt perbellè nos docet Cælius lib. 3. de re medica cap. 4.
*Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum Pytagori-
 ci numeri se fellerunt, cum hic quoq; Medicus non numerare dies
 debeat, est ipsas accessiones insueri ex his coniectari quando dan-
 dus cibus sit.*

Sit sicuti cætera tempora, morbi principium dierum nume-
 ro cognosci non potest, neq; Medicus numerare dies ad hoc
 debet, male sentiunt hi quarto die adhibere medicamentum,
 & quarti ratione tutum esse, & ex arte factum, & præcipue
 in morbis acutis, in quibus vult sapientissimus Cortesius eo-
 rum sententiam veritatem habere, quorum morborum princi-
 pium vsq; ad quartum non perdurat, vt satis probatum est id-
 circo in quarto non est tuta, & ex arte facta purgatio, tamquã
 ab initio: quoniam quartus in eis est saltem in augmento 1.
 de cris. cap. 2. *Sed habente adhuc quarta si ita contingerit acces-
 sione inditid augmenti.* In quo melius est quietem habere, cum
 incipiat coctio, & fiat in quiete nullo modo tunc est purgan-
 dum alioquin impederetur coctio. vt 4. de rast. vict. 44. ha-
 bet Hyp. *Ventrem ab initio clysteres duces, sed medicamenta
 purgantia non mouebis; nempè si ventrem, moueris, urina non*

maturabitur, febres citra, tum sudorem, tum iudicationem in longum, protraheretur tempus. Dicant modo si tuta est in quarto purgatio? cum dicat Gal. in com. Quod si hac coctioni humorum conferant purgationes contrariae existunt nempe corpus vehementer mouentes frangunt; tali siquidem virtute praedicta sunt omnia, quae purgant medicamenta. Tunc cum Medicus sit minister naturae, bene iudicare ne utiquam valentis, nisi praecedente coctione, dum ei incumbit, eam distrahere non debet; quam valde distraheret, adhibito quarto die medicamento purgante; quoniam, cum quartus fit in augmento, in eo fiat coctio, & signa appareant coctionis, vel contraria, vt ex infra dicendis patebit, & sic non erit ab initio in quarto purgatio, vt auctor. 4. de vict. tract. sed in augmento, in quo expressè ipsemet negat auctor. (vt ex proprio eligo citato textu) qui, vt se conformem reddat Hyp. 2. aphor. 29. Incipiētibz morbis, si quid tibi videtur, mouendum, moue; vigentibus autem quiescere multo praestat. Dum scilicet coctio fit, cum eo tempore maxime coctioni natura incumbat, vacuare docente Gal. in com. fuerit superuacaneum subdit. Quod verò ad aliā pertinet sanationem, quam minime exhibebis, tum potus, tum sorbitiones, vt melius eger habeat, nisi decima quarta fuerit egressus. Cum enim docuisset ab initio esse purgandum, vt augmentum excluderet ne impediatur coctio non solum medicamentum, verum etiam sorbitiones, potumq; prohibet, vt natura matetiam conquoquat, iuxta illud. Cum morbus in suo vigore consistit, tunc tenuissimo cibo, est vtendum. Quod etiam Tex. 4. eiusdem 4. lib. docuisse patet. Cum iudicatio prope fuerit sorbitiones ne dederis, si perturbetur, sed cum perturbatio desierit, atq; melius perfectum sit. Vt totum explicat Gal. in huiusmodi commemor. Qua oratione ante quartum decimum coctum non esse posse significatur. Si initium finitur ante quartum, & incipit alacritas in quo hic auctor non solum purgationem verum etiam potus, & sorbitiones

negat, quanto magis purgationem, vt consideranti patet.

Hac fouente mihi opportunitate hanc augmenti doctrinam adducere volui: quam omittere potuissem, sed quoniam huiusmodi nostri temporis medici quaternarij, male intelligentes, si in quarto aliquod vix coctionis signum videant, tunc liberius in eo medicamentum adhibent quo signo tutiorem esse purgationem affirmant. quod si purgandum sit in prima septimana quis tutior quarto die? in eo apparente coctione. Hinc conficere possunt rationem. Tunc conuenit purgatio cum apparet coctio; ergo quarto conuenit purgatio: & ita est tuta, & ex arte facta, tam si in principio, quam si in augmento. Antecedens est Fernelij 3. suo met. med. cap. 12. & rationibus probatur. Nam humores secundum omnes partes simul vnoquoque tempore non possunt concoqui; ob eorum enim differentiam, & varietatem, clare conspicitur vnâ partem facilius, & tardiùs à natura superari. Ergo si accidat, vt humorum proportio, cum cocta fuerit, quare non, cum enim iam cocta sit? ac proinde ad purgationem idonea, non solum frustra sed etiam non sine periculo videtur posse diutius in corpore detineri.

Secundo si portionem humoris cocti non purgamus ante exquisitam perfectamque omnium coctionem, vt nullus vnquam purgantibus medicamentis opportunus sit solus fateamur, necesse est, nisi in declinatione, quod vnum tempus videretur commodum medicamentis; sed tunc videtur vsus medicamentum esse inutile, propterea, quia iam natura superauit, ægerque est immunis periculi.

Tertio auctoritate Hyp. 1. aphor. 22. iubet enim medicamentum cocta quouis modo, euitat enim cruda absolutè, propterea purgationem laudat. 4. de ract. vict. in morb. acut. 43. *Silolia nebulosa fuerint, & crassa.* Quæ profecto crassities, ac nebula minimè exquisitam coctionem demonstrant Galenus verò tantummodo vbi summa est cruditas improbat com. 44.

cur autem eos purgare haud vellit in quibus summa est cruditas; causam epilogisticam recenset.

Quarto testatur Gal. in febre quartana, & in alijs morbis non semel, sed bis, & saepius purgantibus vsus fuisse, quod alia ratione fieri nō poterit; nisi seruata hæc alterna humorū coctione. Cum verò in quarto appareat huiusmodi coctio in quarto purgatio est tuta, & ex arte facta, tam si est in principio, quam si est in augmento. Antecedens patet ex supradictis, & est præcipua ratio in quarto non conuenire medicamentum, quia in eo apparet, & fit coctio.

Deniq; confirmari potest sententia illorum dicentium principium duas habere partes primam scilicet, & ultimam. in prima dicunt iudicia esse mala, & ex consequenti purgatio in ultima vero non mala, sed potius bona ergo si in initio debet fieri purgatio, in tutiore, & in qua die iudicia solent esse bona, cum Medicus sit minister naturæ; sed quartus est ultima pars initij, vt patet ex dictis; ergo in eo tuta est, & ex arte facta purgatio tamquam ab initio.

Relictis probabilioris sententiæ responsionibus dico primo, cum Gal. in principio nullum apparere signum coctionis; sed in augmento, quod est ab omni parte principij distinctū, vt de totius morb. temp. in fine cap. 3. *Vbi coctio incipit initium finire.* Et t. de cris. cap. 9. *Quod verò Hyp. vocat principium totum illud tempus, in quo omnino crudus est, iam liquet; nam cum antea dixisset, quod cocta pharmaco purgare oportet, subiunxit, non cruda, neq; in principijs. ac si principium existat, quando crudus, incoctusq; est morbus.* Et Auicenn. lib. 4. Sen. 1. tract. 1. cap. 3. *Augmentum quidem est hora, in qua caliditas innata ad resistendum materiei motu manifestat, & apparent signa coctionis aut contraria digestionis.* Ex quibus locis optime ferruminat Iulius Cæsar Baricellus lib. 2. de Hynodro a natura cap. 31. *Morbi etiam principium pluribus alijs morbis à Medicis designatur; a Gal. autem Auicenn.*

Et selectioribus pro ea morbi parte capitur, quæ non dierum numero; sed signis coctionis terminatur.

Secundo hac tantum distinctione (quæ rei à me probanda proficiscitur) spero omne vanū adductum, fore, vt euanelcat; Qua propter maiorem negando, omnibus probationibus respondeo. Rationes, auctoritatesque dupliciter intelligi posse. eo quod concoquitur, siue sit totum, siue pars, dum concoquitur, nullo modo competit medicamentum cum coctio fiat in quiete, & conturbaretur ab eo: Alio modo id, quod concoquitur, est secundum vnā partem perfectè coctum; secundum aliam verò non; & hoc modo potest habere aliquam probabilitatem doctrina superius allata, cum tantū illa pars esset purganda, quæ cocta est, non autem, quæ concoquitur, cum non sit adhuc cocta, sicuti in quarto accidit, quamuis in eo concoquatur. Quando enim dicitur, coctio quarto fit, atq; apparet, est primo modo, proinde non sequitur eo die conuenire medicamentum, vt auctoritatibus, & rationibus probare opinantur.

Quarta particula est (Purgare volueris) quæ, cum non sit imperatiua; sed libera, non est necessaria, vt concludi possit semper esse purgandum: vt dicetur infra.

Quinta particula est (Ante quintum) quæ causa præcipua malè huius textus interpretationis existit. Quoniam legunt Ante quintum, concludunt; ergo in quarto; quod nullo modo neq; intelligi, neq; concludi potest. Nam si huiusmodi particula absolutè, & ab alijs particulis disiunctim consideratur, Ante quintum includit omnes antecedentes dies, & non solum quartum, ceterosq; excludit: quoniam dixisset in quarto, & non ante quintum, vel dixisset, vt Gal. 1. de dieb. decret. cap. 11. versus finem, vt diem designaret, quoniam quispiam potuerat intellegere ante septimum omnes dies sicuti intelligendi sunt hic, omnes ante quintum, dixit.

Vbi septimus dies instat nunquam agrum nutrire conuenit; sed
ante

ante unum diem, vel ante minus Addidit *unum diem, vel ante minus*. Quia si excluderet cæteras, ante quintum esset, quod opponeretur eis, & non valeret; Ante quintum, ergo in primo, vel secundo, vel tertio, quòd asserere esset, erroneum; neq; excludit eos per inclusionem, vt ipsi putant cum *ly*, ante quintum, non dicat immediationem; sed oppositionem ad post; cum non valeat dicere fuit ante incarnationem; ergo punto, vel die immediato ante incarnationem. Morbi acuti decima quarta die terminantur, vel ante; ergo decima tertia. Tertiana exquisita decima quarta die terminatur, quod tempus est longissimum, quod idem est, quod non post terminatur; sed ante decimum quartum quandoq; scilicet septimo, quandoq; nono, quandoq; vndecimo, vt habet Auicenn. lib. 4. fen. 2. tract. 2. cap. 3. *Qua propter expectetur in tertiana vndecimus, & non expectetur decimus quartus, nisi parum, quamuis secundum plurimum paroxysmi septimi declinent a decimo quarto parumper.* Cum enim cæteri dies sint ante quintum, & ante non opponantur eis sicuti opponitur illis post, sequitur in omnibus ante quintum purgandum, & non tantum in quarto.

Ad maiorem vero veritatis dilucidationem absolute huiusmodi consideravi particulam; & si non esset ita consideranda, cum nō ex terminis; sed ex propositionibus, orationibusq; conclusio inferatur, scilicet ab initio ante quintum (& ita idiotis patet) nullo modo concludendum, ergo in quarto; sed ab initio ante quintum, die scilicet habente initij rationem, quòd non solum quartus; sed etiam primus, secundus, & tertius, principij rationem habere possunt; ergo in illis etiam purgandum, quia ad hoc, vt sit per textum aliquo die purgandum non satis est, esse ante quintum; sed etiam debet habere principij rationem. Et ita *ly* Ante quintum, non dicit immediationem; sed aduertit, principium in casu non posse esse post quintum. Vnde non valet, ergo in quarto

tantum, quia est immediatus dies ante quintum.

Si satisfacti ex dictis non sunt, legant textum, quem quod magis lego, eò magis eligo per eum quarto non esse purgandum, nonnè ad purgationem in istis per hunc textum requiritur murmur ventris? Quæ est sexta particula consideranda. *Quibus per febres crura tuberculosa.* Non conuenit medicamentum, nisi murmurauerit venter, quod vt aduertat auctor, non solum replicat, *si non murmurauerit, à medicamento abstineto.* Verum etiam tertio replicare vult. *Verum si non murmurauerit.* Quia potuerat quispiam hunc intelligere textum absolutè, vt loqui videtur aphorismus. *Si quid tali videtur mouendum, moue.* Vbi nulla ventris murmurationis mentio fit, quæ murmuratio. *Quibus per febres crura tuberculosa* est valde necessaria ad purgationem, ob id replicat, atq; iterum replicat. *Vbi venter murmurauerit, si non a medicamentis abstineto. Verum, si murmurauerit est.* Cum non videatur ei. *Quibus per febres.* Satis esse ad purgationem quamcumq; humorum motionem; sed eam, quæ ad ventrem inclinât, sicuti aduertit Gal. in com. *Ait si quidem considerandam aluum, qua per mutatione cognita, purgandum esse præcipit.* Et innuere etiam videtur Hyp. 4. aphor. 20. & Auicenn. lib. 4. fen. 1. tract. 1. cap. 7. *Quod si fuerit illi inclinatio, cum intestina, & senseris rugitum, & descensum fuisse, tunc adhibe quod soluat ventrem.* Vt totum diuinitimè Franciscus Vallesius 7. epid. tex. 106. explicat. *Non solum intelligere eam reciprocâ à partibus in partes mutationem: sed etiam ad euacuationis viam præcipuam in aluum qualis, in quibus significatur hypochondriorum murmure, luet, & iam ante cæctionem: quia quæ spontè fluunt, facile trabuntur.* Quod etiam replicat. 4. de tract. vict. acut. 65. *Hoc ad curationem omnium acutorum morborum mihi videtur pertinere, nihil enim est aliud, quam quod in aphor. dicitur; nam quod illic dixit inchoantibus morbis; Si quid videtur mouendum moue: hoc, hic, hos, si ab initio*
 pru.

*purgare volueris, nimirum voles purgare, cum videtur, atq;
tunc inchoantibus morbis facies, videris autem debet, cum ma-
teria turget huc, & illuc reciprocè acta: sed ut cumq; succi quie-
si non sunt, cum fuerunt versus ventrem, &c.*

Si tunc est purgandum per hunc textum, ante quintum ab initio, cum venter murmurat, quòd significat versus ven-
trem turgere materiam, ergo in principio, & non in augmē-
to, & cum apparent coctionis signa, vel contraria, cum illo
tunc materia turgere non possit, sequitur, in quarto non esse
purgandum; nisi habeat rationem principij, & in eo ita tur-
geat materia; ergo non ratione immediationis, neq; si in eo
apparent signa coctionis, vel contraria; vt ex textu luce ela-
rius, nec non exsupradictis patet, & in discursu patebit.

Si deniq; consideratur textus, vt verè, & realiter est con-
siderandus secundum scilicet omnes particulas cōiuncti, est
propositio cōditionalis, plures cōtinens cōditiones. s. Hos, si,
Ab initio, Ante quintum, & si venter murmurauerit; sed ex
condionali ad vniuersale non valet consequentia; vt tota
Logicorum schola tenet, sequitur non concludendum per hunc
textum esse semper purgandum, & in quarto ratione tantum
immediationis ante quintum ab ipsis attributa; sed ab ini-
tio, si venter murmurauerit ante quintum, cum textus hic
intelligatur sicuti Aphorismi; vt docent Gal. & Vallesius. *Con-
cocta medicare, &c. Si quid videtur mouendum moue.* Ex qui-
bus apho: nemo elicit, purgandum ante quintum, tantum in
quarto: sed in principio, turgente materia, & non ratione
immediationis; sed ab initio ante quintum die illo, quo ven-
ter murmurauerit, cuius principij rationem dies ille habet
maiores, qui magis à statu recedit, sed primus, secundus,
& tertius, magis, quam quartus à statu recedunt; ergo in il-
lis potius, & non in quarto initij ratione, si turget materia,
purgandum.

Incidunt enim isti in quem errorem lapsus est, qui hunc

confecit librum referente Gal. com. tex. 63. *His hæc omnia, quæ dicta sunt deinceps inter se se contemplatus vniversalis quemdam particulari ex obseruatione sermonem temerè fecisse mihi videtur.* Cuilibet consideranti dicta, est manifestum, nec per hunc textum, nec per vllam eius particulam concludi quarto purgandum esse.

SECUNDA AVCTORITAS.

Precedentem auctoritatem hac secunda confirmare, ac declarare opinantur, cum hic textus 76. dicat *Purgans medicamento ministrabit quarto die.* Inferunt etiam quartus dies est dies par: ergo die pari est purgandum.

Eis satis esse deberet ex hac auctoritate asserere quarto non esse purgandum Gal. interpretatio in com. *Quarto vero die medicamentum indistinctè pronuntiauit, neq; enim inter initia aliquod remediorum huiusmodi agrotò iniungere oportet desumpto a numero dierum scopo: sed quod Hyp. recenset est exequendum, vel statim ab initio, prius, quam in partem aliquam firmati sint, vel postea cum cocti fuerint.* Et contra hanc Gal. expositionem quarto esse purgandum indistinctè asserere malè, & ad placitum interpretata auctoritate. dicere de Galeno possum sicut ipsemet Gal. de Hyp. dicit lib. si quis optimus medicus. *Sic multis Medicis euenire videmus, qui cum Hippocratem laudent, & in arte medendi ceteris anteponant, ipsi tamen omne aliud potius agunt, quam, ut ei, quem prædicant, similes efficiantur.* Ut luce verò clarius, quam malè hunc textum precedentem declarare dicant, manifestetur, & in quarto non esse purgandum, non modò formalia verba adducere; verum etiam sigillatim explicare volui. *Si verò dolor sub thorace fuerit, valdeq; infestauerit, pleuriticum ventrem supurgabis: nihilq; dum purgabitur, dabis; à purgatione autem oxymeli.* Veruntamen purgans medicamentum ministrabis quar-

si die, tribusq; primis diebus clysteres exhibebis, quibus si non leuetur, ad huc super purgabis modum. Custodiens deinde egrū donec ad febris priuationem, & septimum peruenerit diem: qui si in tuto esse videatur, in primis exiguum, tenuemq; cremorem cumq; melle miscens dabis, &c. Cuius nullum est verbum superiorem declarans textum, neq; in quarto, quia quartus, esse purgandum.

Si intelligendus est enim veluti textus vndecimus secundi de ratione vict. in morb. acut. intelligitur à quo hunc suum hunc auctorem accipisse aduertit Gal. *Pleuriticum nominauit id, quod ab Hyp. in legitima libri huius parte ex dictum, ubi ita habentes pleuriticos purgat.* Scilicet in principio necesse est fateri huiusmodi purgationem esse in quarto, non tamquam in principio sicuti in præcedenti: sed in declinatione; quod ex tex. luce clarius colligitur. *Cum dolor sub thorace fuerit, valdeq; infestauerit.* Signum evidens est, ibi coaceruatam fuisse humorem, & ita pleuriticum non esse amplius in principio cum infestauerit valde dolor. *Circa initia, & fines, omnia imbecilliora, quam verò consistunt fortiora.* 2. aphor. 30. Vnde si hic quarto purgare iubet non tamquam in principio, sed in declinatione: cum in inflammationibus in principio antequam scilicet firmati sint humores, vel postquam iam cocti, vt docet Gal. in com. *Sed quod Hyp. recenset est exequendum, vel statim ab initio prius quam in partem aliquam firmati sint humores, medicandum, vel postea cum cocti fuerint.* In casu, autem, iam firmati sunt, & cocti cum valde per plures dies eum infestauerit dolor. Cum hic auctor in casu nō esse in principio purgandū docere velit, sicut docuit tex. 44. *Ventrem ab initio clystere duces, sed medicamenta purgantia non ad mouebis. Nempe si ventrem moueris, vrina non maturabitur &c.* Vndè si hic docet tribus diebus clysteribus uti, & quarto purgari, vrina iam maturata, necesse est fateri quartum habere modo rationem declinationis, cum etiam in istis

principium sit adeo breue, statimq; extremos habeat labores, ita in eo occasio purgationis præcepta etiam si corporis adsit præparatio, & ventriculus, viæq; omnes eo directæ, expeditæq; nisi in declinatione; idcirco hic auctor disponit, præparatq; trium dierum spatio clysteribus secundum præceptum. *Si quis purgari vult oportet fluida facere. 2. aphor. 9. & si clysteribus non leuetur est purgandum iuxta illud Fernelij. Itaque cum iam perfecta apparet coctio, statusq; vehementia mitescente nulla succedit euacuatio decretoria, moue tu medicamento.* Proindè patet, & si dicat purgandum in quarto non quia quartus, neq; ab initio; sed in declinatione: quoniam, quamuis, firmata materia, indeterminata sede, tamen, cum non infestet amplius dolor cocta est. *Dum pus conficitur dolores, & febres plusquam iam confecto. 2. aphor. 47. & fluxibilis clysteribus facta.* Hinc si ita docet purgandum in quarto, est in declinatione cum in casu non conueniat etiam in principio: vt pulcherrimè Fernelius ad verbum loco citato explicat. *Cum autem vitiosus humor in maioribus vasis conclusus vt in continua febre, aut circum aliqua sede coercitus, vt in preliisq; acutis morbis putrescit; tamen si corporis adsit præparatio & ventriculus, viæq; omnes eo directæ, liberaq; expeditaq; haud tamen recte potest ante coctionem exquisitè purgare, etenim in morbis acutis tempus perfectæ purgationis accomodatissimum status est, aut verius declinationis initium.* Hinc auctor 4. de ract. vict. tex. 43. & 44. & hic in principio clystere vititur, alioquin sibi ipsi contradiceretur.

Si in superiori tex. ab initio purgare iubet, hic verò in declinatione, quo iure hic superiorem declarat potius ambo aphorismum secundum primæ particulae exemplis declarare videtur quando scilicet purgandum, in principio turgente materia, quando verò in declinatione cocta; cum dicat hic. *Custodiens deinde agrum, donec ad febris priuationem, & septimum perueniret diem. Necessè est esse in declinatione; quoniam*

iam si priuatur à febre à purgatione in quarto vsque ad sep-
 timum opus est hoc interuallum esse declinationis: cum ea
 suam habeat latitudinem vt toties 1. de cris. docet Gal. &
 confirmatur. *Acutorum morborum non sunt certa pronuntiatio-
 nes, salutis, aut mortis.* 2. aphor. 19. hic auctor supponit sep-
 timo euasurus necesse est fateri cognouisse hoc in declinatio-
 ne; vt Auicen. lib. 4. fen. 2. tract. 2. cap. 20. *Et materia est
 bona apparet apud statum eius alteratio manifesta tendens ad
 bonitatem.* In declinatione enim nullus perire potest cum
 Gal. præstantes auctores. Proinde purgatio per hunc textum
 est saltem intelligenda in fine status, non autem in princi-
 pio, vt ab eis malè interpretatur dicentibus superiorem de-
 clarare locum de principio loquentem, & in quibus per fe-
 bres, &c. hic verò de pleurítico septimo terminaturo; quo-
 niam eo die erit à febre liber. *Custodiens deinde agrum, donec
 ad febris priuationem, & septimum peruenerit diem.* Morbi
 verò, qui forte finituri sunt septimo principium tam longum
 quartum includens, haud habere possunt, cum de natura acu-
 torum sit breue principium, vt supra dictum est, & præcipuè
 pleuritis: vt docet. Gal. 1. de crisibus cap. 4. *Febris ardens
 morbus etiam lateralis, & inflammatio pulmonis breuis tem-
 poris habent principium statim enim florescunt, ac vigent, sta-
 timq; extremos habent labores.* Ita vt aliquando sit obscurum.
 1. de cris. cap. 17. 19. & 20. *Apertum dicitur quoties calor
 natius à peccante materia ferè obruitur, atq; signa coctionis
 non apparent. Occultum verò cum hæc non discernuntur, vel quia
 pauca apparent symptomata, vel quia prima die aliqua coctio-
 nis inditia in urina videantur.* Hinc Auicen. lib. 1. fen. 4.
 lact. 5. cap. 1. dixit. *In acutis verò aegritudinibus crisis est
 propinqua.* In casu enim cum primis tribus diebus valde infe-
 stauerit dolor necesse est principium fuisse adeo breue, vt vix
 prima die perdurauerit; statimq; ad statum peruenerit est
 enim vehemens dolor ex extremis laboribus, quos statim
habent

habent extremi morbi ex comen. 30. 2. aphor. Gal. *Fortiora esse affirmant febrium scilicet auersiones, vigilias, dolores implacidam, molestamq; corporis lationem.* Qui dolor cum infestauerit, & non infestet adhuc, iam statum præcessisse significat, cum circa principium, & finem omnia sint leuiora. com. 30. 2. aphor. cum infestauerit, & non infestet, & remissus pleuriticum hunc esse in declinatione fatendum, & ideo prognosticat, bene terminaturum fore septimo. *Donec ad febris priuationem, & septimum peruenit diem.* Indè, si hic determinet purgandum in quarto, quia in declinatione in superiori in principio, ante quintum, non videtur rationi consonum hunc præcedentem textum declarare, scilicet per *ly* ante quintum esse intelligendum quartum, quia est immediatè ante quintum, quia non purgatur in quarto, eo quod quartus, sed quia declinatio in casu, est in quarto, neq; enim principium, neq; declinatio numero dierum numerari potest: ut isti domini censent. Quartum habere rationem declinationis clare docet Gal. ait. com. 7. primi aphor. *Per statim autem intelligendum circiter primas quatuor dies, aut paulo post ut de cril. Ad tres autem occasiones in morbis acutis non admodum accidit &c.* Ergo etiam numero dierum necesse est fateri pleuriticum de quo tex. loquitur, quartum saltem esse in fine status seu in principio declinationis, & ita etiam numero dierum non potest hic præcedentem textum declarare, ut sapienti patet; patet etiam per Gal. commentum. *Neque etenim inter initia aliquod remediorum huiusmodi aegroto iniungere oportet.* Si inter initia nihil, nullo modo præcedentem declarare potest, cum hic etiam agatur de diuersa materia; puta de pleurítico ibi quibus per febres, vnde si ita non valet in pleurítico conuenit sanguinis missio, vsq; ad eius mutationem, vel ad aliam alteram limitationem, ergo in quibus per febres, &c. conuenit huiusmodi sanguinis missio; neq; valet hic quarto purgandum, ergo etiam quibus per febres, & iam purgan-

gandum, & quod peius hic in declinatione ibi ab initio, & ita patet ambo textus aphorismum secundum exemplis declarare.

Intelligatur textus sicuti ipsis placet, & verba eis sonare videntur: loquitur de pleurítico, in quo sub thorace infestaverit valde dolor, & si clysteribus tribus diebus non levetur, quarto purgandum, non videtur phylosophi: Ergo in cæteris, & præcipue in febribus purgationem concludere, & quarto esse ex arte factam. Miror equidem quomodo adeo confidunt purgationi quarto factæ, & Medici eam probare assumunt, cum conditiones in tex. adductæ faciant hanc propositionem conditionalem: ita vt & si sit pleuriticus in quo non adsint omnes narratæ conditiones, nullo modo conueniat medicamentum, sicuti in dolore ascendente vna voce cum Hyp. fatentur doctores, & ipsemet auctor in tex. 73. negat purgationem, laudatq; venæ sectionem. *Si sursum dolor penetrauerit venam brachij internam secare oportet, &c.* Ergo si non in omnibus pleuritibus, quanto minus per hunc tex. necessariò, & absolutè in quarto purgandum præcipue in febribus, quia in huiusmodi pleurítico est purgandum in quarto non quia quartus; sed quia hæ conditiones in eo accidunt, quia si acciderint altero die non videretur maior ratio, cur in eo non esset purgandum; Idcirco Galenus, vtrumq; volens explicare textum secundum aphorismorum intelligentiam habet *Quam ob causam, & prima interdum die, & secunda, & quarta, & interdum quinta medicati sumus, & non in quarta solum quomodo hi dicunt.* Sole dilucidius mihi probasse videor hunc textum præcedentem nullo modo declarare, & in quarto quia quartus, tutam esse, & ex arte factam. Neque valet in ali casu est quarto purgandum: dies par; ergo die pari est purgandum; nisi intelligatur concludendo, & non exclusiue, scilicet, non impari; cum non rarò imparibus liceat purgari; ut infra dicam.

TERTIA AVCTORITAS.

Allata doctrina responsionibus eorum tertiæ huius aucto-
ritatis, qua confirmare censent, purgationem quar-
to die, vt quartus esse tutam, & ex arte factam notorie pate-
bit. tex. est eiusdem lib. 38. *At; si liquidam aluum habenti
causos superuenerit si tibi purgatio idonea videantur, eam non
primis tribus diebus adhibebis, sed quarto.* Quem repetere dicunt
explicato tex. 76. *Tribus primis diebus clysteribus exhibebis,
&c.* Quam auctoritatem confirmari possum, si turgentibus
quoq; humoribus, quos constat satis esse aptos ad purgatio-
nem, in quibus tardare malum, tamen Gal. 1. aphor. 24. me-
dicos hortatur, vt si fieri potest, arripiant occasionem pro-
pinandi alicuius medicamenti, quodquoq; modo extenua-
re eos, ac etiam præparare potest. Quare nos non debemus,
& multo magis non turgente materia, primis tribus diebus nõ
solum clysteribus; verum etiam alijs præsijs præparare, &
quarto die eos purgare; vt antecedentes docet auctoritates?

Si Galeno est adhibenda fides, Antecedentes auctoritates
intelligendæ sunt secundum eius expositionem, non tamen
ad placitum, si veritatem, & non fictum cupimus comproba-
re. Miror equidem, valdeq; miror, quomodo contra auctores
medicinæ præstantes: & claram Galeni sententiam hi hoc af-
ferere possunt, cum Gal. vbiq; ex assignatis locorum expressè
neget determinato die esse purgandum; in com. verò primi in
ordine tex. scilicet 64. ait. *Si quidem considerandam aluum,
quam per mutationem cognitam esse, præcipit, & si biliosa deor-
sum repant, scamoniã biliosa purgantem: exhibit.* Si cum deor-
sum repant ergo die quo repant, quod potest esse primo, se-
cundo, atq; etiam tertio, ergo non determinato, & indistinctè
scilicet in quarto, vt explicat in com. 2. tex. 5. 76. in quarto
verò die medicandum indistinctè pronuntiavit desumpto nume-
ro dierum scopo: sed quod Hyp. recensuit, exequendum; nam, vel

Statim ab initio prius, quam in partem aliquam firmati sint humores medicandum, vel postea cum cocti fuerint, quam ob causam primam interdum die, & secunda, & quarta, & interdum quinta medicati sumus, & non in quarta solum.

In com. verò huiusmodi tertio loco assignati scilicet 38. *Quad intēpestiuè quidem hic de causo egerit prædictis scilicet in principio tum differentijs, tum curationibus nemo est; qui ignoret. Nempe dictiones ex mente sunt aphorismi illius. Concocta medicari, & mouere non cruda, neq; in principio, nisi turgeant, ut dictio talis sit intra tertium diem adhibebis. Expetit igitur non omnino à tertio medicari die, sed ut aphorismus canit, & concludens habet. Qui autem, vel in principio simpliciter dixerit, vel neutrum desinierit fallitur. Quod confirmat Auicē. lib. 4. fen. 1. tract. 2. cap. 43. Et cum indiget euacuatione sicuti, cum illis quæ dicta sunt, tunc festinatio est melior, complimentum verò est apud digestionem.*

Quoniam morborum nullum tempus determinatum habemus, numero dierum; vt Hyp. Gal. & Auicē. cæteri; præstantes docent auctores; sequitur numero dierum non habere determinatam administrationis præsidij temporum rationē. Afferere igitur, ex adductis auctoritatibus, quarto purgationem tutam esse, ex arte factam, est contra Hyp. Gal. Auicē. & præstantium auctorum sententiam, (vt in discursu clarius manifestabo) cum repugnet etiam rationi, & vt toties supra dictum est, ex propositione conditionali vniuersalis sequi non possit cum primo dicat *Si tibi purgatio idonea videatur, & non sine artificio cum tex. 10. dixisset febrem ardentem terminari, vel per fluxum sanguinis narium, vel per sudorem, vel per vomitum, sicuti est sententia Gal. atq; Auicē. lib. 4. fen. 2. tract. 1. cap. 3. Et sicut febris causari, plurimum enim crisis eius est, aut per fluxum sanguinis narium, aut per sudorem, aut per vomitum si enim inclinatur ad vomitum vt docet cap. 7. prouocandum esse; prouocandum etiam vult hic auctor tex. 6.*

quando os est amarum, & si natura magis inclinatur ad sudorem, fac ipsum sudare, & aperies meatus. Si ad sanguinis fluxum pariter prouocandum, si postremo inclinatur natura ad alui fluxum; tunc est prouocandum. Quam doctrinam ab Hyp. Auicena accepit 1. aphor. 21. *Quae ducere oportet, quo maxime natura vergit per loca conficiuntur eo ducere conuenit.* Quam etiam sequitur Paulus lib. 2. de re. med. cap. 30. *Si febris ardens perfecte solui debet, aut biliosi humores excernantur, aut extinguantur, excernuntur igitur per sudores, aut vomitum, aut infernam aluum, id est si liquidam aluum, &c.* Quod potest intelligi dupliciter vel quod natura habuerit aluum lubricam. *Quibus uiuentibus ad huc aluus humecta est, &c.* 2. aphor. 20. quod non videtur intelligendum, si cum Gal. intelligere volumus quando natura per aluum mouere tentat, & peccans materia ad ventrem repat. Quoniam quibus aluus humecta in ijs etiam causus per sudorem, vomitum, sanguinis narium fluxum iudicari potest. Hinc intelligenda venit, materiam peccantem ad ventrem reparare, quod ad huc potest considerari dupliciter, vel ratione signi, cum inter signa reponatur etiam ab ipsomet auctore tex. 13. & à Gal. comm. tex. 17. & à Traliano lib. 12. cap. 3. si signum febris, ergo non semper inclinationis materiei ad aluum, nisi habeat aliquid aliud ratione cuius signum sit inclinationis materiei ad aluum, quod hoc sit secundo modo considerandum, quod aliud non potest esse, nisi limites excedat huius signi, & sic erit febris cum alui fluxu de qua Gal. 1. ad Glauco. cap. 14. ita scribit. *Neque si fuerit febris cum profluuio ventris alia opus est euacuatione: verum haec sola sufficit, quamuis non sit pro multitudinis ratione: quicumque enim his plus adimere fore necessarium putantes, aut sanguinem mittere, aut ventrem mouere tentauerint, in grauiora pericula duxerunt.* Hinc non solum non inferenda est consequentia ex hac auctoritate quarto esse purgandum; verum etiam, neque semper in febre ardente, etiam si liquidam aluum

aluum. Ex quibus patet quam vane etiam in causa iudicant
 & prædicant esse quarto purgandum, vt optime cognouit sa-
 pientissimus Donatus Antonius Abaltomari lib. 3. de med.
 feb. cap. 2. de febre ardente. *Vbi purgatione indigeant, ea
 utare, nec numerus dierum spectandus est; vt quidam Neapoli-
 tani Medici falsò opinati sunt, perpetuo quartum expectantes
 diem, nam vel statim ab initio prius, quam in partem aliquam
 firmantur humores, medicandum; vel postea cum ad maturita-
 tem producti fuerint, quam ob causam, & prima interdum die,
 & secunda; & quarta, & interdum quinta, & non in quarta
 solum medicamenta dedimus inquit Gal. 4. de ract. auct. super
 tex. 38. & 56. & Hyp. aphor. 29. 2. part. cum morbi inchoan-
 ait, si quid tibi videtur mouendum, moue, & aphor. 24. 1. lib.
 in acutis morbis raro, & in principijs medicinis purgantibus
 vti: & hoc cum præ meditatione faciendum præcipit cuius cau-
 sam reddit Gal. in com. asserens deinde; quod in acutis morbis
 circa principia statim circa primum videlicet diem, vel non vl-
 tra secundum si sumus vsuri purgantibus medicamentis, eis
 utendum, non igitur expectandus est perpetuò quartus dies; sed
 vbi eiusdem opus sit: singulis iam dictis à Gal. diebus, & quam
 citius poteris præbenda erunt. Quam doctrinam doctrina Gal.
 3. prælag. ex pul. cap. 3. Ioannes Baptista Cauallarius de
 morb. epid. cap. 18. comprobare nititur. Igitur non nume-
 ro dierum determinatum tempus, neq; diem purgationis ha-
 bemus etiam in feb. ardente; quanto magis in cæteris? ergo i-
 quato facta per hunc textum tuta non est, neque ex arte fa-
 cta, vt intermissa quarta die agrotantes omnino sint interi-
 turi. Quam sententiam sequi videtur Doctissimus Cortesius,
 & si deinde ab ea videatur auerti, vt dicturus sum: dicit enim
 indicationes purgandi non esse sumendas à numero dierum,
 & illam diem esse commodam ad purgationem, in qua indi-
 cans præsens est, & adest permittens. Non semper enim in-
 dicans adest, & permittens purgationis in feb. ardente cum*

non raro fit indicans refrigerationis, & non medicamenti Paulus enim lib. 2. cap. 30. *Ex duobus alterum fieri necesse est si ardens febris perfecte solui debet, aut ut biliosi humores excernantur, aut extinguantur.* Eadem verba recitat Oribasius lib. 7. Synap. cap. 19. & fetè omnes tenent Doctores; Extinctio enim fit aquæ frigida potu, vt docet Alexander Tralianus cit. lib. 12. cap. 3. *Qua propter veris febribus ardentibus, exquisitisq; cum à flaua excitentur bile aqua frigida potus magis conuenit, aliaq; omnia, qua refrigerare etiam extrinsecus facultate, & actu possunt.* Febris enim ardens ex Gal. cap. 4. de atca bile plus quam cæteræ febres calida est, & sicca intemperies totum corpus occupans, & cum ab humore putrido fiat, dixit Auicenn. lib. 4. fen. 1. tract. 2. cap. 7. *Et cum eo Medici negotium quandoq; in ipsa febris est oppugnatione quandoq; ad materiam, qua febre facit conuertitur, vt per belle per totum docet caput.*

Duo ergo sunt præcipui in causonide scopi, alter à febris natura desumptus, quæ calida, & sicca est intemperies, refrigerare scilicet, & humectare, alter ab eius causa, quæ bilis est putrida eam euacuare. Costeus in annotatione. Ex qua doctrina duo sequuntur, primum, non semper esse purgandum, sed aliquando. Secundum, & si aliquando, non semper per aluum, imò rarò: cum, vt plurimum à secessu per alia loca natura vergat, vt dictum est. Sequitur rarò in febre ardente in qua ræx. purgari docet, & ex quo assumunt cæteris conuenire. Quomodo ex hoc ergo cæteris conuenire potest; & in quarto? ita, vt intermissa ea die omnes sint perituri, & casu, & fortuna saluentur, si saluentur; si ita rarò in febre ardente?

Ad confirmationem nouissimè dico, & si Gal. occasionem alicuius præparationis arripere hortetur dicit non transcendendum esse secundum diem. *In acutis verò morbis inter initia primo die non ulterius secundo purgatione uti volumus surgente materia, &c.* Non inde est inferenda consequentia, ergo
quar-

quarto die secundum etiam Auicem. lib. fen. 4. doct. 5. cap. 3.
In acutis etiam agritudinibus maturationem expectare melius est, & precipue quum quietæ fuerint, quod si mobiles fuerint, tunc ad euacuandum materiam festinare erit melius; quoniam impedimentum motus earum est maius, quam suæ euacuationis. Si festinanter, & motus impedimentum est maius, quo iure turgente materia est quartus expectandus? & qua ratione his consideratis in eo est tuta, & ex arte facta dicant modo hi?

ULTIMA, ET IN ORDINE.

quarta auctoritas.

CElebrem hanc ultimam auctoritatem ad suam corroborandam sententiam esse dicunt, in qua scilicet Hyp. 4. de morb. tex. 21. dicit. *Quicumq; iam a febre continua correpti; pharmaco vsi sunt in diebus paribus: hi nimium purgati numquam sunt, qui verò in diebus imparibus medicamento forti vsi sunt; nimium sunt purgati.* Ex quo concludunt, ne igitur fiat nimia purgatio; opus est diebus paribus purgare, sed quartus dies, est dies par; ergo die quarto purgandum.

Si tantum id quod pro ipsis facit, & textus superficiem non legissent, utiq; ad confirmandam suam sententiam celebrè esse mininè dixissent. Cum hic, ut opinor, doceat. Hyp. eos nimium purgatos esse diebus imparibus, qui vsi sunt forti medicamento. Quum enim loquitur de pari, habet. *Qui pharmaco vsi sunt.* de impari vero addit. *forti* causa præcipua super purgationis ex Gal. 11. de simp. med. facul. cap. 27. & 28. cū enim omne genus pharmaci, quodcumq; illud fuerit super purgationem minimè facere possit, ut Cassia, Tamarindi, & Manna, nisi in quantitate excedant; unde potius videtur, quod ipse innuat fortè non debere uti medicamento diebus imparibus, quam absolute negare, & semper pari purgandum: cum tunc satis sit, naturam intentam mouere, leui quodam auxilio iuuare,

iuuare, sicut accidit diebus imparibus, cum, vt plurimum in illis humor turbetur, vt infra patebit. Ob id dixit Hyp. *Forti medicamento nimium purgati sunt.* Patet enim hoc quoniam de die pari dicit. *Numquã; de die vero impari simpliciter. Nimium purgati sunt.* quod significat aliquando, vel saltem, vt plurimum. quando scilicet humor ad ventriculum repat, idcirco subdens. Hyp. *habet Humor enim in corpore aegroti magis turbatur imparibus diebus, nimirum humorem ventriculum transmittente: et si quis iam turbatur: sed abuc magis perturbatus immisso medicamento,* scilicet forti. Ita esse tex. intelligendum eorum docet auctor: nam humor biliosus est ille, qui exacerbatur diebus imparibus? is enim mouetur de tertio in tertium, qui quando purgandus, leui debemus vti medicamento, ne fiat nimia purgatio. ideo cit. tex. 64. dixit. *Si venter murmurauerit fuerintq; excrementa biliosa mediocriter superpurgato.* mediocriter scilicet, non forti medicamento. si tempore quando non mouetur hic humor debemus vti leui medicamento, quanto magis quando exasperatur diebus scilicet imparibus? in quibus ideo moriuntur quia exasperantur; & vt prebet, quod tunc exasperantur, probat, quod si vtitur forte medicamento, nimium superipurgabunt. Et verè, si attentè legatur textus hoc intendit Hyp. probare; non autem negare: numquam impari medicandum, sed ratione probare, quare impari mouentur, eo quia exasperantur; exasperantur, quia si forte vtimur medicamento, nimium superpurgabitur; Sicut autem non valet moriuntur imparibus; ergo omnes, qui moriuntur moriuntur imparibus: neq; valet purgati imparibus omnes nimium purgati sunt, cum diebus paribus etiam moriantur, vt apud legimus Hyp. 3. epid. lect. 3. Quarta circa medium diem mortuus est acutissimè Et 1. epid. 30. plures mortui sunt sexto die, Et hi tantum nimium purgati sunt in quibus magis turbatur humor, & nimium corpore humorem ventriculum transmittente, & forti vsi sunt medicamento.

a propter subdit Hyp. *Atque hoc imparibus maxime dolor affligit, neque est quispiam cui hoc non sit notum, at verò quod humor turbetur iisdem diebus, &c.* etiã paribus diebus, vt infra probaturus sum, sæpè dolor affligit, & magis turbatur humor, & tunc etiam paribus diebus medicamento forti immisso super purgabuntur. Quod totum ex Gal. elicitor cit. 11. simpl. med. facul. cap. 27. & 28. qui plures causas super purgationis assignans, neq; par neq; impar excludit, neq; meminit si hæc accidit ratione diei, & non humoris motus; quare inter superpurgationis causas non recenset, vel hunc locum non vidit, vel est diminutus, & male fecisse aliquando prima, aliquando quinta die purgasse 4. acut. cit. tex. 76. Quomodocumq; sic hoc meum determinare non est, sed tantum ostendere, ex hoc non sequi, purgandum pari, ergo in quarto propter eandem rationem assignatam in textu, si diebus imparibus nimirum purgati sunt, quia humor magis infestat, vt ipsi ratione immediata sequente probare conantur, etiam in quarto quia humor magis infestat: vt infra probabo; vt pollicitus sum, in eo non est purgandum, licet in cæteris paribus: nõ valet enim paribus est purgandum, ergo in quarto, rationibus adducendis.

Ad finem, inconstantia hi videntur accusandi; per auctoritates enim super allatas, ex quibus apparenter tantum videtur quarto purgandum, inferunt, ergo in die pari, hic purgandum videtur die pari ergo in quarto concludunt, ac si par, & quartus, quartus, & par ad conuertentiam dixissent; & quartus tantum haberet paris rationem, secundus verò, sextus, octavus, &c. minimè, quod videtur inconstantia asserere hoc, in plus enim se habet par, quam quartus; cum plures sint pares, quam quartus; quando enim vnum in plus se habet, quam alterum non possunt ad conuertentiam dici, vt sonore logici, canunt.

P R E M A R A T I O.

CUm adductis auctoritatibus purgationem quarto die factam non tutam, & ex arte factam esse nouerimus : id indagandum est. An rationibus probari possit? Quarum prima eorum est. Supposito, quod in principio morbi sit purgandum. Ea die est purgandum, quæ dierum primæ septimane est tutissima: sed quarta dies est huiusmodi; ergo in quarta die est purgandum. Purgandum esse tutiori die, quando nulla perturbatio euenire potest, patet; nam medicamentum, suapte natura, quodcumq; illud sit, semper aliquam infert molestiam; quare non est purgandum die illa dum timentur aliquæ mutationes, sicut dicebat Gal. 4. acut: 56. quod in morbis acutis dies impares insignes, tum ad salutem, tum ad mortem mutationes facere possunt, ut inquit. Hyp. in hanc illam declinantes partem reddunt laborantes. Quod etiam dixisse videtur auctoritate immediata antecedente, Hæ quidem euenire nequeunt diebus paribus, qualis est quartus dies; alioquin etiam periculum fieret ne, dum purgaremus, impederemus naturæ motum; ac inde praua symptomata sequerentur; Et tandem mors. Cui rei experientia obstat. Satius est ergo die parî medicamentum purgans administrari, & signanter die quarta, qua nulla aptior est in prima septimana.

Quorum sententia, nisi hanc adduxissent rationem probabilior videretur, plurimilue (meo dicere) illustrioribus ad veritatem ferendam opportunitatem præbentibus etiam ex hac ratione Quæ vel contrarium probat; vel eam non intelligo, vel non est hominis docti, & in Gal. doctrina versati: cum nonnulla pro vera supponat, quæ toto cælo à veritate aliena, & contra comunem Gal. doctrinam existant Quod, ut pateat, est notandum: quod suppositum. In principio esse purgandū, dupliciter considerandum est. Primò absolutè in omnibus mor-

morbis in principio esse purgandum, & hoc modo est absurdum: Quoniam, qui hanc tenent sententiam non sine limitatione, aliqui enim vnam, aliqui alteram debere esse conditionem dicunt: vt videre est apud huiusmodi agitantes quaestio- nem doctores. Secundo supposito, quod fit purgandum in tali, vel in tali morbo propter talem, vel talem conditionem, veluti auctoritatibus adductis aspicitur; si in tali, vel in tali sit in principio purgandum; ergo non in omnibus; sed tantum in talibus in quibus adest aliqua adductarum conditio, ex quibus ita volentibus, assignata. Si in istis in principio; ergo non in omnibus: sed in omnibus istis; ergo in omnibus istis in quarto; videtur absurdum: sicuti absurdum est dicere in omnibus absolutè, vt satis in prima auctoritate dictum est.

Quomodo ergo esse potest nisi in quarto purgatio facta sit, omnes sunt omnino perituri? & si euadunt est casu, & fortuna: Hos arguit Gal: lib. ad eos, qui introd: cap. 2. *Quo verò vten- tes idem saepe auxilium ab affectu ad effectum transferunt, & loco ad locum, &c.*

Insuper huiusmodi ratio principium perdurare supponit tota prima septimana. Dicit enim si in principio est purgandum, & in die primæ septimanæ; ergo tota septimana est principium; & ita in quarta die, quæ est tutissima iam si sexta, & septima fuissent tutissimæ plus quam quarta, in illis esset utiq; purgan- dum; vt etiam vult acutissimus Cortesius in sua limitatione; & ita patet velle totam septimanam esse principium. Esto totam septimanam non esse principium intelligat, sed tantum suppo- sito in ea esse purgandum, in quarto non est purgandum. Nonne dicunt hanc sententiam in morbis acutis habere lo- cum? in quibus nec quartus est principium, neq; in eo est pur- gandum: Gal: enim 2. de dieb: decret: docet: morbum vel esse exactè peracutum, quemadmodum, & is, qui quartum diem non trascendit, de quo mentionem facit Hyp: primo aphor. 6. *Extremis morbis extrema, & exquisita remedia optima sunt*

Gal. in com: extremos morbos nominasse dicit. Summas, vel ultra, quos non alij, quibus morbis mortui sunt quartus egrotus, qui tertio mortuus est, & quintus, qui quarto acutissime. 3. epid. sect. 3. Gal: primo de cris. cap. 2. *Vt morbus, qui in quatuor diebus sit finiturus vel non exactè peracutum, de quo eadem particula aphor. 7. ubi morbus peracutus est statim extremos labores habet.* Quo loco Gal. per extremos intelligit summos labores *Summas enim suffert labores circa primas quatuor dies, vel paulo ulterius &c.*

Rursus morbus vel est exactè acutus, vel non, exactè; vel acutus ex decidentia. Acutorum exactè mentionem reliquit Hyp: 2. aphor. 23. *Acuti morbi quatuordecim diebus iudicantur.* Acutorum non exactè 3. prog. tex. 3. Hic vsq; ad vigesimum perdurant, quorum primus impetus, scilicet principium quarto finitur; vt per sextum antecedentem, & per Gal. 2. aphor. 24. patet: *Ipsorum igitur primus impetus ita terminatur. vt explicat primo de dieb: decret. cap. 6. & Vallesius 3. epid. sect. 2. com. octavi ægroti. Hic profectò nullus non putasset hominem die quarta, qui primi morborum impetus finis est, moriturum præcipuè cum iam videret die quarto non magis, quam prioribus dormire, & ire in peius &c.*

Si vero non exactè acutorum primus impetus quarto finitur, quo magis exactè acutorum: Assignent modo in qua horum morborum sit in quarto purgandum, supposito esse purgandum in principio; implicat enim contradictionem morbum acutum esse, & principium habere longum quartum includens, cum eorum essentia sit statim habere extremos labores, vt dictum est. Repugnat etiã huiusmodi purgatio aphorismo Hyp: *In acutis morbis raro, & per initia medicamento purgante uti oportet; & si aliquando cum præmeditatione. si aliquando, & cum præmeditatione, quomodo potest esse tuta, & ex arte facta. (supposito esse purgandum in principio, & in morbis acutis.)* Ita, vt intermissa ea die, sint omnino perituri, & si euadunt est casu,

casu, & fortuna ? quod totum dilucidius in responsione ad mi-
 norem patebit, quæ est *equidem euenire nequeunt diebus pari-*
bus, qualis est quartus Quam non probant, nisi experientia (de
 qua infra) Rationes pro modò negationis adduco. Cum sæ-
 pissimè ac særè semper in quarto eueniant ea, quæ diebus im-
 paribus euenire solent (licet non in omnibus paribus,) vt clare
 experientia, ratio, Hyp. Gal: & omnes nos docent non vno;
 sed millibus, in locis. quorum, quos in promptu, & præmani-
 bus habeam, tantum adducam; primo enim de cris. cap. 16.
si quarta die, vel quinta crisis effectura est, sed quando eue-
niunt crises mutationes eueniunt; ergo id ex quo sequitur. 3.
de cris. cap. 10. si aliqua die iudicatrix futuram crisi præsten-
dit; age enim in quarto die visa sit primum nebula in urinis ni-
gra, vel suspensio nigra, vel tale aliquid huiusmodi. Sint vero om-
nino & alia signa, & accidentia pernicioosa: moritur enim omni-
nò hic agrotus nonne sunt mutationes hæc, quæ in quarto eue-
niunt? & ex sententia Hyp: primo prog: com. 3. tex. secundo
habet; etiam mitissima febres, quæ cum signis securissimis fiunt
quarto die fiunt, vel prius. Ita pessima quæq; & quibus periculo-
sissima adsunt signa die quarto, vel citius interficiunt: Veluti
quartus, & quintus agrotus in 3. epid. sect: 3. mites quidem no-
minans contrarias malignis, quam neutrum quartum transcen-
dunt: sed hæc omninò quidem soluuntur; hæc vero interficiunt; &
ita tum salutaria, tum læthalia quarto quædam eueniunt, & exa-
cerbantur. Primo de dieb: decret. cap. 4. & vt plurimū quar-
tus eum pronunciat: nam si urine in illo planè, vel sputi, vel
deiectiones, vel appetitus, vel mentis, vel sensus, vel alterius cu-
iusdam similis manifesta mutatio illam, vt non similis in septi-
mo iudicatio committetur, quando fieri posset bona, si ad salutem;
mala, si ad petora portendat, qui in quarto ad peiorem statum
recedunt, pieriq; sexto moriuntur.

Si vero neq; Hippocryti. neq; Galen. fidem adhibere se-
 dic in animo: saltem suo auctori suam rem committant 4. cit.

de rat. vict. parum procul, imò in medio citatorum ab ipsis locorum, scilicet tex 66. *Cum febris lingua quarto die quadam loquitur, venterq; liquida, biliosa deijcit, delirare consuevit, & Gal. in comm: si quarto apparuerint in primis periculiosiores septimo fore demonstrant, & ita ex suo auctore patet, posse, imo de facto euenire, ferè semper eximias perturbationes; sicuti Paulus lib. 2. cap. 5. etiam confirmat. Non valet enim dicere cum Sapientissimo Cortesio, non valere hoc vbi diebus imparibus exacerbantur; sed vbi diebus paribus; quod esset contra veterum doctrinam, ac veterum experientiam, & Hyppocratis obseruationes 3. epid. sect. 2. agrotò septimo. *Prima die, horrida incaluit Tertia, rigor, febris acuta, tumor subruber, durus, colli, & pectoris ex utraq; parte; extremitates frigidae, liuida. Spiritus sublimis, potus per nares fundebatur, deglutire non poterat; alui secessus, & urinae suppressa erant. Quarta omnia exacerbata sunt, & octauus agrotus Prima die aluus turbata. Tertia moleste habuit, siticulosus, anxius; multa iactatio; desperatio; mente motus est. Extremitates liuida, ac frigida praecordij intensio submolli; utrinq; quarta non dormiuit, mala in peius procedebat. Ergo quarto eueniunt mutationes non leues, tam si paribus, quam si imparibus exacerbentur; vt Auicenn. lib. 4. fen. 2. tract. 2. cit. cap. 3. *Dies autem septimus est dies fortis valde, & indicat ipsum quartus. Sed quia de quarto multa in sequentibus; ideo prosequor. Si haec quarto eueniunt, & ostendunt pro ratione qualis futurus sit exitus. 4. aphor. 71. fortis est etiã quartus, cum ostendat, siue ad bonam; siue ad malam iudicationem: vt Gal. in com. docet certè non solum fateri cogimus eorum propria ratione in eo non esse purgandũ: quoniam non solum timemus; sed de facto accidunt immodicæ mutationes, tum ad salutem, tum ad mortem; & adesse periculum, dum purgaremus, impederemus naturæ motum; inde praua symptomata sequerentur: & tandem mors. Est ne modo tuta, & ex arte facta purgatio quarta die, an periculosa, & in artifi-***

ciofa, & multo magis, quoniam valdè sunt contemplanda, quo-
 rum ratione quartus est valdè contemplabilis; quandoqui-
 dem si morbus primo, & tertio die exacerbetur, (vt ipsi faten-
 tur) quinta die expectanda est accessio, quæ, si quarta contin-
 gerit, nouum aliquod minatur malum; (vt habetur de cris.) er-
 go etiam in imparibus exacerbationibus est quartus contem-
 plabilis; quod manifestè innuit Hypp. primo in 3. epid. tex. 16.
Insuper est aduertendum, quæ sint his temporibus futura, iudicia
ad salutem, vel perniciem. Quam doctrinam subscribit actua-
 rius lib. 2. cap. 4. Porro interdum ita praua expectanda sunt, non
 secus, quam, quæ, ea, quæ in septimo eueniunt; quartus pronuntiat,
 & Paulus lib. 2. cap. 7. hanc confirmat veritatem. vnde clare
 patet, eorum propria ratione, me probare quarto die graues
 euenire mutationes; esseque valdè quartum contemplabilem;
 & ob id eo non conuenire purgans medicamentum. Quibus
 ita cognitis Philippus Ingrassias lib. de med. purg. omisissè
 Gal. tertium diem cit. 4. de rat. vict. 76. quia dubitat, ne ex-
 purgatione illo die facta, impediretur quarti diei iudicatio;
 neue impederetur iudicium, quod in septimo fieri consuevit,
 quod cap. ij. 2. de dieb. decret. ex Gal. probare possum: *vbi sep-*
timus dies instat, neq; agrum nutrire conuenit ante vnum diem
ne conturbetur iudicium: si ante vnum diem non est nutrien-
dum quò magis eadem ratione minimè purgandum; vt intuen-
ti patet. & Gal. 3. de dieb. decret. cap. 8. iuxta finem, & Auicen-
secunda quarti tract. 2. cap. 10. docent. Si allata doctrina
 continet veritatem, quartum scilicet ex sua natura contempla-
 bilem esse, & in diem septimi; ex secundo aphor. 24. & 4. 21.
 & futuram crism ostendere; eum contemplare debemus, &
 opus naturæ committere, vt si ad salutem, vel mortem termi-
 naturum videamus; vt docet Gal. primo de dieb. decre. cap. 8.
Quarta die signum decretorium habuisse ponamus, quemadmo-
lum supra de undecimo statuimus: hinc crisis septimo expectan-
da est. Contemplatorius enim est in secunda septimana undeci-

mus: in prima quartus: & indicare natus est, sicut undecimus quartumdecimum, ita quartus septimum qualis namerit. xger, & si natura mouet, per quæ loca, qua via, quæ percipere non valemus, quarto pharmaco adhibito.

Hinc Conciliator maluit die iudicatorio purgare quam iudicatorio existimans longè periculosiorem esse purgationem, quæ fit in die quarta, vt indicatoria, quam iudicatoria: nonne quartus est indicatorius? vt ex Hyp. Gal. Auicen. cæterisq; & primus numero, & dignitate. Vnde non sine optimo consilio, maximoq; iudicio Conciliator fecisse videtur. Cum iudicatorius quo natura vergere intendit, ostendat, & eo ducere, & per loca conferentia debeat medicus, cum sit naturæ minister, quam cognoscere nō valet, neq; eam rectè adiuuare queat: nisi diem iudicatorium super enarratum cōtempleat; ostendentem, qua via, & modo operatura est ipsa natura: quæ si crisi perficit, opus non est operare Medicum. Iuxta illud. *Quæ iudicantur, & iudicata sunt integre; neq; mouere; neq; nouare oportet.* Primo aphor. 20. Hyp. & Fernelius lib. 3. met. med. cap. 12. *Quos enim sponte natura persanat frustra medicina fatigat. Si autem natura deficit, aut longus protrahitur morbus; aut vehementius extendit opitulandum arte doctus à Gal. Quos, & quando purg. opt. Verum quoties natura euacuationem absoluit nulla insuper est opus medicina: cum autem ipsa mediocriter, ac segnius operagit; quod deest, medicus supplere conuenit. Quod cognoscere, & callere non valet medicus, nisi contemplet ea, quæ sunt contemplanda; vt rectè curatio à medicis adhibeatur. 3. de cris. cap. 5. Vnde iurè Conciliator maluit die decretoria, quam indicatoria purgare; Quando scilicet præcognouerit, naturam imperfecte & diminute operaturam; vt vult Auicen. vt. lib. 4. en. prima tract. 2. cap. 7. *& si ipsa non mouet, moue tu hora motus eius, & si ipsa mouet, aut mouit, tunc dimicte eam, & operationem eius quod, vt adhibeatur medicamentum necesse est. Imperfecte mouere per alium, vel nulla via, cum nō semper natura**

tura moueat, vt habet Eminentissimus Toletus. 5. phys. cap. 6. super tex. 5. 8. & quando mouet non semper per aluum: sed, vt plurimum, contrario a purgatione, motu mouere conspiciamus. Et apud Gal. pluribus in locis legimus, & præcipuè, quos, & quando purgare oportet; vbi docet: si alia via natura mouet v. g. si per vomitum. *Nam si ad superiora humores inclinauerint, purgantis medicamenti efficacia impedirentur si v. g. per urinam, vt paulo infra: Potest insuper natura ad urinam vergere; potio, quæ subducere aluum debuerat, nihil efficere.* Et totum colligens Paulus replicat lib. 2. cap. 7. *Ex his iudicatorijs quidè, & aliorum indicatorijs sunt, quos Hyp. etiam contemplari iussit, & contemplandos nominauit: eo quod iudicationes in alio indicatorio die futuros præindicent, & contemplandos exhibeant, veluti est quartus, qui futuram in septimo die iudicationem præiudicat, si sudores aliquos, aut humiditates, aut eiusmodi quosdam particulares euacuationes, aut significationes prius non factas efficiat; aut etiam conuocationis signa ostendat.* Proinde sanctè iudicatorio die potius Conciliator purgat, & non indicatorio motu naturæ incognito. Dum purgaremus absq; dubio; vel benè operantem alia à secessu via impediremus; vel male operantem adiuuaremus, vel purgationis terminum excederemus; vt aduertit Auicen. lib. 4. fen. 2. tract. 2. cap. 10. *Non ergo moueatur omnino cum medicina: fortasse enim adiuuabit natura ad euacuationem; quare superfluet uebementer, & fortasse faciet ei contrarietatem in parte sua; quare pariet laborem, seu contrarietatem motuum, non crism, & non fiet euacuatio, & in hoc est illud, quod est in eo.* Et oportet in cognitione dierum crisis, vt obserues, rerum res naturales alterantes dies crisis note, &c. vnde docet, qui opus naturæ illo tunc non committit, non Medicus; sed hostis naturæ censeret vt etiam docet, Gal. primo de dieb. lecret: cap. ij. *Quæ nam igitur sunt, quæ committuntur peccata & uadant sanè ab ipso ægroto videlicet: quædam à medicis his aduandis, putantibus si quis introgressus ad ægrum, deinde succingens,*

cingens se, vel cataplasma imposuerit, vel perfuderit, adufferit, vel clysterem indiderit, vel venam inciderit, vel cucurbitulas adiunxerit, vel confriuerit, vel nutriuerit, aut huiusmodi aliud facti uauerit, nihil ab ipso gestum esse artificiosum: hi enim, quoties ad egrum accedunt, toties peccant. Non igitur iudicium in septimo die, ad quem paratum erat, fieri potest, tot interea erroribus admissis quandoquidem naturæ motus statutis periodis pro sui ratione contingit: interim ab exterioribus peccatis circuitus seruare prohibetur. Sic itaq; Hyp. unde quaq; admirabilis inquit: Natura omnino sufficit. Peccatur in hanc extrinsecus cataplasmate, in unitione, & totius, & partis insperione. Sic etiam Medicum naturæ ministrum appellat reuera Medicum, non pharmacopolam quendam extrinsecus: tantum enim hic à iustâ naturæ ministri appellatione abest, ut etiam maximè contrarium nomen ipsi magis conueniat, inimico uidelicet, & naturæ ipsius, & egrotantium hosti iure appellato. Relegant quæso curiosi totum caput. Comittendum est igitur in quarto naturæ opus, ne peccata committantur, & hostes naturæ dicamur; & quæ eueniunt contemplatis certior factus Medicus tutius die decretorio aliquando mouere potest: ut haud falsè Conciliator censet, & fortè fortuna Fernelius loco cit. diuers. Atq; cum iam perfecta appareat collectio, statusq; uehementia mitescente nulla succedit euacuatio, moue tu medicamento. Quod nisi contemplemus indicatorium; tota totius scientia euadit. Hinc dixit Gal. 3. de cris. cap. 3. Ac propterea ab aliquibus indicatorio præiudicata fuit, & etiã excretionis speciem facit morbo conuenientem, & cap. 4. Si enim in diebus indicatorijs fiant, inditia sunt, quod sequentes indicatorij dies egrotum morbo liberabunt.

Sit tot, ac tanta quarto eueniunt, tantaq; diligentia sunt consideranda, ut ipse quartus adeo valde sit contemplabilis, quo iure, qua ratione, qua methodo ita inconsideratè in eo purgatio tutæ esse potest, & ex arte facta: ita ut, intermissa ea die, sint omnino perituri; & si euadunt casu, & fortuna euadant; vera doctrina

doctrina verò super allata totum contrarium docet. Tunc enim est tuta, & ex arte facta purgatio; quando est sicuti aphorismi canunt, & in comm: docet Gal. & lib. quos, & quando purgare oportet. *Si diuturnus futurus est morbus expectanda semper erit coctio: & si acutus sit, inter initia: si modo à concitatis pendeat humoribus, purgare licet, quamquam istud ipsū magna cum animaduersione, diligentiq; consideratione faciendū est.* Quæ in quarto ita contingere est valde difficile; vt sapienti patet.

Tandem quartus est dies iudicatorius; sed die iudicatorio magnæ eueniunt mutationes: ergo in eo non est purgandum, Quum timemus magnas mutationes (vt ipsi fatentur,) non est purgandum, ergo in quarto non est purgandum, & ex consequenti in eo facta est valde timenda, & inartificiofa: maior sum probaturus in responsione sequentis rationis: Ideo ad eam me transfero.

SECUNDA RATIO.

OBIICIUNT secundo hac ratione diebus non iudicatorijs purgandum est; sed quarta non est iudicatoria; ergo in ipsa est purgandum. Maior clara est: quia diebus iudicatorijs fiunt magnæ mutationes, quibus non est addenda illa perturbatio, quæ fit à medicamento. Minor est Hypp: in primo Epid. tex. 14. Vbi non recenset quartum inter dies iudicatorios. Dicens. *Febricitantes, nisi diebus imparibus febris reliquerit, solent recidiuare.* Quare, aut dicendum est: propter dies impares intelligi posse dies iudicatorios, aut aphor: hunc non fuisse ab Hypp: scriptum. Igitur purgatio facta quarta die est tuta, & ex arte facta; tamquã in die minimè iudicatoria. sed pari. Hæc illi.

Mirum in modum obstupesco veros acutissimos intellectus acumine celeberrimoq; literarum nomine florentes, ac pænes

totum ferè terrarum orbe præ graui scientiarum experimento,
 notos, atq; spectatos hanc rationem adduxisse. Quoniam si
 præcedens explicata quarto purgationem, neq; tutam, neq; ex
 artefactam esse probet, hæc non solum eam corroborare vide-
 bitur; verum etiam occasionem præbet, vt firmitus, quam per
 primam eam confirmare valeam. Eadem, quam præcedens,
 & idem per diuersa dictum esse videtur. Quapropter satis su-
 perius patet quid ei dicendum: atq; solutio. Actamen ad ma-
 iorem veritatis corroborationem, argumentū retorqueo. Die-
 bus iudicatoriis non est purgandum; quia fiunt magnæ muta-
 tiones, quibus non est addenda illa perturbatio, quæ fit à me-
 dicamento; sed quarta est iudicatoria: ergo in ipsa non est
 purgandum. Maior eorum est propria. Minor patet ex im-
 mediata ante doctrina, & ex infra dicendis patebit: addo pro
 modo Pauli auctoritatem lib. 2. cap. 7. numerantis inter iudi-
 catorios quartum; & Hyp. passim quartum iudicatorium no-
 minantis. 3. in 3. epid. ægroto. 6. qui liberatus est quarta die:
 nec morbus rediit; & Actuarii lib. 2. met. med. cap. 4. *Quamo-
 brem quartum, primum, aut iudicare, aut in sequentis septimi in-
 dicem esse, deinde post eum septimum perfectè iudicare asserimus.*
 Et Auicem. lib. 4. fem. 2. tract. 2. cap. 3. *Et ego dicam eos dixim-
 è, & post quam dixerò: quod primus dies crisis est dies quartus.*
 Vtiq; modo concedo aphorismū illum quartæ particulæ Hyp.
 esse, & per dies impares esse intelligendos iudicatorios, cū iu-
 dicatorii dies non tantum dies impares; sed pares etiam com-
 præhendant: vt 2. aphor. 24. & in epid. testatur: multas deci-
 moquarto se vidisse iudicatos, vigesimo, vigesimoquarto &c.
 & præclare Gal. docet cit. 4. aphor. 24. com. 61. *Ab initio statim
 igitur, nisi imparibus diebus desierit incerte, ferè ait, & minime
 fidam iudicationem præstat: igitur pro impari die scribere crisi-
 mo, id est iudicatorio &c.* Et Auicem. lib. 4. fem. 2. tract. 2. cap. 2.
 Inquit. *Hyp. dierum criticorum alij sunt pares, & alij sunt impa-
 res.* Vnde patet quartum esse iudicatorium, quamuis sit par
 qua

qua ratione cum imparibus numeratur à Gal. primo de diebus decret. cap. 5. Hinc non solum eorum minorem improbatam remanere verum etiam cōtra ipsas resultare cōspicitur; vt præclare scriptum reliquit Hyp. in primo epid. tex. 14. *Est autem primus decretorius circuituum, qui diebus paribus iudicant, quartus.* Et in com. Gal. *Primum itaq; dicit decretoriorum diem esse parium dierum quartum.* Decebat eis dicere potius *Vbi Hyp. non recenset quartum inter dies impares quam Nō recenset quartum inter dies iudicatorios.* Cum iam recensuisse pateat.

Ad vberiore verò doctrinam; cum nonnullis dico: Qui mouentur diebus paribus, tum paribus, tū imparibus iudicari; qui tamen mouentur diebus imparibus; tantum imparibus; & ideo dixit Hyp.

Solent recidiuare, & non recediuant absolutè; cum de istis loquatur, qui mouentur diebus imparibus; nam virginem Larissæ dicit 3. lib. huius operis liberatam sexto die caruisse recidua; quia habebat labores diebus paribus; sed hæc doctrina in explicatione limitationis Doctissimi Cortesii.

TERTIARATIO.

Dicunt tertio. Ergo nullus potest dari dies, in quo purgandum est, & præcipuè in prima septimana. Nam in quibus natura non modo rectè operatur; sed cū maximo vitæ periculo tentat euacuationem. Iudicant enim cum difficillimis symptomatibus; nempe Caro, Cataphora, Animi deliquio, Paratodibus malignis, morbo regio &c. adhuc infide, imperfectèq; obscure, & sine notis. talis enim est cum Gal. primo de cris. cap. 4. Sextus: Cui comparatur octauus, decimus, duodecimus, decimus sextus, & decimus nonus: quare cum sexta die non sit purgandum, cum natura non benè operetur in iam dictis, neq; purgandum. Neq; die quarta, vndecima, decima quarta, decima septima, & vigesima, quæ sunt indicatoriæ, & iudicato-

riæ; ne perturbetur crisis, vel presens, vel futura, neq; in prima, & in secunda cum natura nihil operetur, & aliis de causis. Neq; tertio, & quinto primæ septimanæ. Neq; nono, & decimotertio secundæ septimanæ; cum sint dies impares; in quibus si est fienda purgatio; valdè dubitatur. Ergo numquam sinè timore, & controuersia est adhibendum medicamentum: sed hoc est valdè à ratione alienum, & obseruantia: cum medicamentum purgans sit vnum ex præstantissimis remediis; quæ solent semper à medicis administrari. Gal. 2. aphor. 29. Ergo fienda est sicuti auctoritates, & rationes à Nobilissimæ Urbis Messanæ Medicis allatæ loquuntur: diebus paribus scilicet, & signanter quarta die, in qua est tuta, & ex arte facta.

Licet meū non sit; qua die fienda purgatio statuere: sed tantum in quarta tutam, & ex arte factam non esse probare; tamē, vt iustè petenti satisfaciam, & ne scrupulus remaneat vllus; Respondeo. Quamplurimos esse opportunos pro medicamento purgante dies tam pares, quam impares; non sine tamen distinctione. Cum vero dicitur die quarta purgandum: ita, vt intermissa purgatione eo die, omnes interituros esse: negatur, & ratio negationis est. Quia si purgationis indicatio elicitur ex motu materie; non competit quarto die, etiam si per dies impares moueatur: cum quarta in istis etiam habeat rationē, tum indicatorii, tum iudicatorii in quibus non conuenit. (vt supra dictum est) & etiam dicam, si ratione dierum debet fieri diebus vacuis, & medicinalibus; quoniam in istis natura non mouet, ideirco Ars in eis turè mouere potest: vel quando turgēt materia, & quicumq; sit ille, & ita potest esse primus, secundus, octauus, decimus, &c.

Sed quispiam obiicere potest. Hi dies per Hyp. sunt vtique iudicatorii, (vt iam probatum est) & in his est mouēdū: quartus est dies iudicatorius: ergo in quarto est mouendum; & signanter: quando in principio est purgandum: cum in principio, & in fine omnia sint leuiona

Si cunctas difficultates, quas huiusmodi ratio continet præscrutari vellem, longum tractatum conficere deberem; sed cum solum in quarta die non convenire medicamentum in animo sit, breuitate, qua potuero, probare; dariq; dies purgationis, & qui, & quales sint supponere: aetamen, vt amico petenti satisfaciam, respondeo. Dies vacuos dici decretorios per accidens; quoniam nihil decernunt neq; indicant, neq; sui ratione prouocant; & si iudicant, id pessimè efficiunt, periculosè, & infidè; crises enim tantum à morbi malignitate proficiunt, vt ex Hyp. patet primo epid. com. 2. tex. com. 75. & Gal. in com. esse pessimi iudicii fatetur, & lect. 3. in hystoria Philini, & primo de cris. cap. 13. non accidere docet ratione diei. Etiam Actuarius loco cit. *Iam, qui intra vigesimum non iudicare censetur sunt, primus, secundus, octauus, decimus duodecimus, decimustertius, decimusquintus, decimus sextus, decimus octauus, decimus nonus.* Hi enim aut penitus non iudicant, aut si quid iudicare videntur, id non sua natura; sed à præeuntibus, aut subsequētibus iudicatorijs obtinent, à quibus quum momentum quopiam accipiant, imperitioribus quandoq; iudicare, cum tamen ex se iudicent, creduntur. Et ex Auicenn. etiam colligitur lib. 4. fen. 2. tract. 2. cap. 10. Inter quos dies nullus quartum enumerat: Cum idem de eo dici non posse cum iudicet & bene moueat; vt hystoria Periclis patet; neq; de sexto, cum male iudicet; ex Gal. primo de dieb. decret. cap. 4. cui nō obstat Larissam sexta die iudicatam fuisse, & recediua caruisse, dum non fuit, quia sexta fuit iudicata; sed quia sequuta sunt menstrua purgationes.

Hoc vult innuere Aristot. 5. Phys. cap. 6. Tex. 58. *Morbi solutiones, quæ sunt diebus criticis, fieri secundum naturalem alterationem: quæ verò sunt diebus non criticis per violentam alterationem.* Et sicuti dies sextus inter dies pares est adeo contemplabilis, ad malum, primo de diebus decretorijs cap. 2. 4. & 5. 3. epid. com. 3. tex. 83. 3. de dieb. decret. cap. 8. primo ad Glauc. iuxta finem 4. aphor. 29. & Auicenn. lib. 4. fen. 2. tract. 2. cap. 6.

cap. 6. *Sextus autem dies est in quo cadit crisis; Verumtamen illa est mala.* Ita quartus, cum sit indicatorius, atq; iudicatorius ad utramq; mutationem, diuersa tamen ratione; vt ex dictis superius patet. Ad hæc autem, vt dies dicatur per se iudicatorius, necesse est tum ad bonam, tum ad malam iudicationem terminari; primo de diebus decret. cap. 5. *Si aliquando autem in octauum diem, vel decimum solutio incidat, verum raro in his soluitur, neq; cum fide, nec bene perfecte, insuper ad hæc, vt citra notas; unde alterius esse nature, ipsi cum supra dictis ostenduntur.* Medicinales verò, per se medicinales dicuntur, quia in eis ægrotis mederi eilq; catartica citra periculum medicus exhiberi potest. Hinc Vallesius primo epid. sect. 3. tex. com. 75. dixit, esse minus iudicatorios. Qui cum moueant ratione medicamento indicati, est opus nature medicamentum bene actuantis; & cum non sit tunc ad aliquam motionem intenta determinatè veluti manu regulate porrigit, sicuti sponte non raro accidit diebus iudicatoriis non habentibus rationem vacui, & medicinalis. (sicut est quartus.) Ideo forte Gal. primo ad Glau. cap. 10. dixit. *Post septimum diem, & Auicenn. lib. 4. fen. prima tract. 2. cap. 40. repetit.* Ex auctoritatibus enim, & rationibus allatis primo, & per se, & ex sui natura quartum indicatorium septimi, & iudicatorium esse patet; (vt expresse docet Sapiētissimus Cortesius) nemoq; negare potest. Hinc eorum rationem nullam esse, atq; purgationem in quarto factam, neq; tutam, neq; ex arte factam fateri coguntur.

Cum quartus ex auctoritatibus supra narratis primo, & per se non sit dies medicinalis, & vacuus; sed septimi indicatorius: vt clare, & Sapiētissimus Cortesius canit; & neminem credo negare posse. Hinc in eo purgationem tutam, & ex arte factam quispian neutiquam asserere valet.

Sed aliquis sophisticus ad huc sophisticare potest: non solum textus superius allati; verum etiam Gal. quarta die purgare consuevit; ex quo vel dicendum quartum indicatorium iudica-

torium, neq; contem plabilem esse; vel dicendum est in istis posse purgari: vel Gal. errasse, quidquid dicatur, cum non errasset Gal. semper in quarta die purgatio erit tuta, & ex arte facta, & à Galeno.

Ut vero Galeni documentum imiter, & sequar. 2. de symp. caus. cap. 5. *Id quod etiam facere amicè potius veterum dicta interpretantibus, quam maleuolè arguentibus, & ex supradictis, etiam patet; quare die quarto purgandum dico, non quia quartus; sed vel quia in eo accidit tamquam in principio (cum habeat principium latitudinem) turgere materiam; cum turgere possit in qualibet eius parte latitudinis; vt supra cum Gal. primo de cris. cap. 6. & 7. & quadam statim prima die, quadam secunda, quadam tertia, quadam quarta, quadam cum præcesserit morbus.*

Vnde in qua die eueniunt, quæ purgationem indicant, tunc purgandum; non quia talis, sed quia in tali die. Quæ si contingunt in quarto tamquam in principio ratione naturæ esse non possunt, in principio enim nulla crisis. Gal. 3. epid. sect. 2. com. 37. 4. aphor. 22. & cum eo omnes; sed ratione turgetiæ. cum enim turget, tunc purgandum, quicumq; dies ille sit quod, vt explicet Gal. dixit: *dicunt aphorismicantur concaet, medicare, mouere non cruda, nisi materia turgeat; si quid tibi videtur mouendum, moue, & cum turgere possit tum prima, tum secunda, tum tertia, tum quarta ne intelligatur dies determinatus, dixit. Quam ob causam in prima interdum die, & secunda, & quarta, & interdum quinta, non in quarta solum, quomodo is dixit. His consideratis dixit Cortelius Primum est, indicationis purgandi non esse, vt dicebat Gal. desumenda à numero dierum; sed ab indicante, & permittente.*

Dico secundo Gal. cit. primo de cris. cap. 11. Quartum primo, & per se, & ex sua natura septimi indicè esse; si nihil rarum, aut magnum superuenerit: hoc est, si nihil interon, aut exteron occurserit. Nãer si potest, vt vel ab interna, aut externa quappiam

causa quartus non indicet, neq; iudicet; & quoniam auctor 4. de ratione vict. præuidebat præ conditionibus ab ipsomet al-
 lais rex. 64. videlicet dolore descendente, murmure ventris,
 aliisq; quartum non indicare, neq; naturam in eo mouere,
 quia si indicaret, vel indicaret, bene moueret; sed vel turgere
 materiam, vel coctam esse: ideo eo die iubet quarto purgandū;
 quæ doctrina est secundum Gal. ex positionem. Quod cum ra-
 rō hoc quarto eueniat: ob id tamquam de rarō in hoc casu ita
 procedendum. Nullo tamen loco docere videtur vniuersali-
 ter esse purgandum; ex quo elici posset vniuersalem consequē-
 tiam, cum semper loquatur conditionaliter, & cohartatē: vt
 patet, docetq; Gal. cit. 4. de rat. vict. 67. *Omnis doctrina ex
 vniuersalibus recipit incrementum; quod si perpetua fuerit primā
 habet utilitatem: si verō magna ex parte, secundam: quod, si an-
 ceptis quippiam, vel rarum fuerit; id ad doctrinam inutile censen-
 dum est.* Sed purgare quarto die rarō accidit, præ conditio-
 nibus auctoritatum allatis, ad doctrinam inutiles censendum
 est, & neque tutum, & neq; ex arte factum, neq; anceps potest
 esse (vt de experientia differendo probaturus sum.) sed semper
 inutile.

Sed adhuc sophisticus cavillare potest. Hoc in morbis sa-
 lutaribus valere; non autem in periculosis: sicuti sunt acuti mor-
 bi quorum non sunt certæ pronuntiationes salutis aut mortis;
 in quibus, (vt videtur perspicax Cortesius innuere: coacta) cu-
 ratione vtendum est; regulasq; illas vniuersales transcendere
 Medici coguntur, secus, ac in victus ratione contingit; in qua
 quidem alimenta non sunt in principio accessionis adhibenda;
 sed in declinatione. Aliquando tamen impellimur recedere
 ab hac vniuersalitate, & alimentum afferre in initio accessionis.
 Io. met. cap. 3. & 4. Ergo hac ratione purgatio est tuta, & ex
 arte facta.

Pro cuius intelligentia est aduertendum; quod alii duplicem
 agunt curandi rationem. Alteram vocant ordinariam, ac me-
 thodo

rhodo fundatam, obseruantem vniuersales medicinæ regulas. Alteram extraordinariam, & à methodo abhorrentem, quam coactam. medicinæ regulas transcendentē vniuersales, cuius ratione dicunt in quarta die adhibendū esse medicamentū, & ex arte, & tutū esse in morbis acutis: atq; dubijs; in quibus tutior pars est eligēda, in quibus locū habet huiusmodi purgatio, quod si naturā dierū respicere vellemus prius peribit æger. Quā doctrinā accipisse videtur à Fernelio loco cit. *Ceterum in ancipiti, atq; graui cuius semper, & symptomata seua sunt, & minimè tutus exitus, statim per initia non utiliter solum, sed & necessariò utendum medicamento: neq; prudentis sit medici concoctionē expectare, fortasse fortuna non est. Quum enim anceps is sit, ac vebemens; semperq; metus impedeat, ne aut deterior euadat, aut laborantem ante statum iugulet, crude etiamnum materia nonnihil purgatione demendum ante coctionem.*

Dico primo. Si coacta est, & à methodo abhorrens: ergo nō ex arte, neq; tuta. Etsi aliquando liceat transcendere ab vniuersalitate, non est adhibendum indistinctè quocumq; præsidium; sed indicatum ab eo, quod magis vrget: vt patet ex eodē exemplo. Cogimur. n. in principio accessionis adhibere cibum, indicatur. n. ex corporis intēperie calida, & sicca. 10. met. c. 3. atq; virium imbecillitate, & febre accensa ex laboribus, vigiliis, ex inædia, & ad summum ex acribus, & mordacibus humoribus. Quia ægri facile dissoluuntur, & syncope corripuntur. Eadem enim est ratio. Semper est purganda materia die vacuo medicinali cocta, quæ esse non potest in principio; sed quia materia turgentia, vel vrgentia magis vrget, licet transcendere ab hac vniuersalitate, & cum turget, vel (secundum nonnullos) vrget, & si sit in principio die impari indicatorio, &c. in eo est purgandum. Hinc aliquando in prima, aliquando in secunda, aliquando in tertia, & sic de cæteris; vt nos docet Gal. 10. met. cap. primo. *Erit igitur rursus hic quoque eadem tibi consideratio, que paulo supra, vt cū viribus, tum febrem, tū causam inuicem conferas. Mox si eadem amba remedia requirent, ea promptè exequaris.* Si indi-

cationes pugnabunt, unam præferas, vel quæ à viribus sumitur, vel quæ à causa, vel quæ à febre: ac quæ cæteris sit valentior hæc magis sequaris: nec tamen cæteras negligas. Ex hac namq; discretionem doceberis primam causam, febremq; profligare, ubi videlicet conijcis harum remedia posse ferre: rursus primam roborandæ virtutem esse, ubi hæc imbecillior est, quam, ut causa, febrisq; præsedia sustineat. Idem Avicenn. lib. 1. tract. 1. cap. 7. Ex quibus eligo primo adhibere cibum in principio accessionis non esse sine regula, & indicatione si indicationes pugnabunt unam præferas, vel quæ à viribus, vel à causa. præferre indicationem non est transcendere medicinæ regulas, neq; methodum abhorrere. Secundo sicut non statuitur quo accessionis principio est alimentum adhibendum. Nisi ubi hæc imbecillior est neq; hac eadem ratione quo die adhibendum medicamentum, (nisi ubi adest indicas, & permittes) & multo magis in morbis acutis; & dubiis; in quibus raro purgandum: & si aliquando cum vehemente, grauiq; consideratione. Ex quibus ergo sequitur nullo modo purgandum in quarto, & purgationem ea die in artificiosam, & valde timendam esse etiam in morbis acutis.

Et si licitum mihi esset negare Fernelium: tamen, quia ad confirmandam hanc veritatem eius sum usus auctoritate cum eum esse loqui in principio purgandum & non in quarto conspiciatur, cum negare non audeo: neq; sibi ipsi contradicere, asserere. Nam statuit loco cit. vitiosum humorem in vasis maioribus conclusum, aut circa hæc aliqua sede coercitum nulla ratione purgari posse; & si meatus sint aperti, & corpus est præparatum, ante declinationem. nonne quando vitiosi humores sunt in vasis maioribus, vel circumiacentibus sunt causa acuti morbi, atq; periculosi? Modo vero iubet in principio, & periculoso esse purgandum in principio. Contra etiam Hyp. cit. primo aphor. 24. Cum morborum acutorum non sint certæ pronuntiationes, incipientes sunt, & in eis ratio purgandum. Fernelium gloso cum intelligere turgente materia, & cum præmeditatione; ut per totum elicitur caput: non tamen concludendum: ergo in quarto. Cum non valeat in principio pur-

gandum: ergo in quarto: ex quo sequitur, neq; tutā esse; neq; ex arte factā purgationē in quarto, sed infidam; valdeq; timendā.

Q V A R T A R A T I O .

EXperientia est quarta eorū ratio. Dicūt enim Porrò cum ex Hypp. & Gal. duo reperiantur ad rerum inuentionem idonea instrumenta. Ratio nempè atq; experientia duobus iā constat, clarum redditur oportere in febribus saltē medicamento purgante quarto die tamquam in die pari.

Parce mihi (benigne lector) obsecro si prolixum de experientia conficero sermonem. Cū ea sit præcipua causa, qua tot Medici in opinionem venere purgationem importunam, & symptomaticam, sicuti etiam hanc, quarto die salutarem esse, & ex consequenti, tutam atq; ex artefactam, pro propugnaculo ante se ponētes in praxi videre; apudq; legere auctores hac euacuatione languentes sanatos esse. Veramq; causam nesciētes, salutis causam medicamento attribuunt. Quod aduertit Gal. de Placit. & Plat. decretis. *Hinc euenit, ut Medici, qui ex sola experientia artem constituunt; utile illud existimarent; quod forte fortuna sæpius profuisse, unusquisque compererit. Cui experientiæ adeo confidunt; ut nec rationes, neq; auctoritates, nec ipsamet experientia contrarium probantes à suo falso instituto euertere possint; sed mortem alteri causæ; salutem semper medicamento eodie adhibito tribuendam esse, exclamant. Quoniam, dicunt. *Intermissa eodie purgatione id non esse ex arte factum: sed curatos esse casu, & fortuna, & non purgatas omnino esse interituros. Exclamantem contra eos Galenū intelligere nolentes lib. de sect. cap. 2. de experientia differentem tria genera esse dicentē; Casu, consulto, & Imitatione; de tertio latentur genere, ut rationales appareant dicētes Medicū esse imitatorē naturæ bene operantis; de quo Genere Gal. *At verò tertium experientiæ genus, imitatorium est: cum rursus in iisdem effectibus ad ea experienda ducuntur, quæ aut natura, aut fortuna consultoue profuerint, obfuerintue; atq; hoc ipsum quidem est, quod maxime artem eorū constituit: non. n. his tantū, aut ter; sed sæpius id quod ante profuit, imitari, idemq; in iisdem affectibus, ut plurimū facere inuidentes, ac***

eiusmodi memoriam præceptum vocantes, iam fidele id, artisq; partem statuunt, ut autem multa eiusmodi fuere ab ipsis congesta præcepta, id omne congestum medicina fuit: qui verò congestus Medicus: vocatumq; ab ijsdem est huiusmodi congestum, hoc est intuitus proprius, qui memoria quedam est eorū, quæ sæpe, eiusdemq; modi visa sunt, hoc idem etiā experientiam nominarunt: eiusdem verò narrationem historiā, hæc enim eadem res eia quo obseruata est, proprius est intuitus: ei autem qui, quod est didicit historia, a quibus eam imitantibus petit Gal. Aduersus empiricos. Nūquid ò Empirici id, quod sæpissime fit, quoties nam fit, nobis dicere potestis? volumus. n. & nos per obseruationem; sicuti, & vos ipsi, scire. Quoniā ferè semper sæpissimeq; contrarium videtur nec nō etiā ratio id dicitur: ut ex mei totius discursus curriculo quilibet percipere potest. Cū illa vera sit experientia, quæ secundū aliquod semper eodē modo se habet; cum. n. ut plurimū contrarium secundū id, conspicitur euenire; experientia nō dicitur, eiq; minime fidendum: ut de Theriaca ad Pison cap. 3. monet Gal. Nulla ratione curant turpiter, profitentes se remedia partim ab insomnijs, partim à fortuna suscipere, & primo de nat. facul. cap. 13. Experientia, & rationi fidē adhibenda non est, sicuti est, de natura empiricorum vnde quarto die medicamento sola experientia, cui ratio etiā repugnat; neq; tuta, neq; artificiosa est, quoniā experientia sola non debemus uti de Hyp. & Plat. decret. cap. 6. sed experientia, & ratio sunt iugenda. 2. met. med. c. 6. ob id experientiam cū ratione sequi debemus 2. aphor. com. 17. ne contra nos arguat Gal. sicut demonstratiuè aduersus empiricos si enim obseruatio eorum, quæ sæpissime simili modo visa fuere, ab ipsis, arbitron, empiria, hoc est experientia, appellatur, componitur autem ex multis singularibus, ipsum autem singulare inartificiosū esse dicunt, fuerit sanè, quod sæpissime fit, ex multis inartificiosis compositum. Et ita oratio interrogabitur. Si singulare est inartificiosū; id verò, quod sæpissime fit ex multis singularibus est cōpositū: igitur id quod sæpissime fit est inartificiosum: atque singulare est inartificiosum: ergo & id, quod sæpissime fit.

Thuc sic. Id cui ratio repugnat est inartificiosus; medicamentum quarto die esse salutare ei ratio repugnat: ergo est inartificiosum. Experientia. n.; & empirica varijs locis apud Gal. idē sonare legitur, ex quo sequitur purgationē quarto die factā esse empiricā, & non tutā, neq; ex arte, imò temerariā: sicuti Gal. 7. de cōp. med. per. gen. c. 5. exclamat. *Quare si quis post me aque studiosus, & veritatis amator extiterit ne temere, ac subito ubi bis, terue usus, expertusq; sit, ferat sententiā, frequenter. n. ei ex longa experientia.* Idcirco dixit Democritus. *Misera mens, quæ, cū nobis fidem assumpseris, nos deijcis, & cū nos deijcis, tu ipsa cadis.* Et Gal. de med. expert. c. 5. *Nos nō laudamus hominem ignorantem artem; ut habeat has; quoniā vellet prodesse, fortasse nocebit.*

Etsi ad meū institutū, esset satis, hęc nō esse solā imitādā experientiā, pbasse; & ex euacuationē in quarto factā euenire, negare salutē. Dico tñ per multa sæcula ante hęc sententiā cōpletā medicinā fuisse; & optimos etiā medicos cuncta perscrutātes, inter quos oīū magister fuit Gal. expressē hęc negās euacuationē: imò huiusmodi auctorē repræhēdit: vt clarē in eius Com. cōspicitur.

Dico præter hęc; nec salutem ex ea, casu, & fortuna euenire; quoniam, quæ casu & fortuna euenire dicuntur, necesse est ei non repugnare ex quo euenire dicuntur: repugnat enim igni refrigerare, & inō cōburere: & vt explicē me, est sciendū ex omnīū Philosopherū consensu 2. phys. c. 6. Agentia esse in duplici differentiā. Quædā, quæ nō agūt ex deliberatione, & naturalia dicuntur, & sunt omnes præter Deū, Angeli, & Homines: neq; ex se sunt oppositorū, vt ignis est tantū ad comburendū, nō autem ad nō cōburendū, ab extrinseco. n. accidit, vt nō actu cōburet, nō quia cōburit sed quia fortē patiēs nō est cōburebile; & ita nō est ex se; cū de sua natura sit cōburere. Morbus. n. & natura sūt agētia naturalia; nō agunt ex deliberatione, nec ad contraria sunt. Hinc. n. morbi sit destruere, corrūpere, atq; dissipare, ex eo repugnat euenire salutē; quæq; ex eo eueniunt salutaria esse nō possunt. Sicut ē cōtra, cū naturæ sit conseruare, & bene iudicare, ei salus tribuēda est. *Natura est morborum curatrix, & ea,*

quæ ex ea eueniūt salutaria sēper esse. primo de morb. vulg. cō.
2. cō. tex. 64. Gal. docet *Vt cōtiones natura causas noxias superāte; ita nō superāte cōtraria; ita quæ ei est in cōtionebus dictū celeritatē iudicationis aduersatur morborū diuturnitas ei, quod illi securitatem repugnat acrasse mors, & recediue; ei deniq; quod illic salubre in cōmune quidem nūc dicta oīa. separatim verò dolore.*

Si quis verò terrā fodiens ad mortuū sepeliendū thesaurū inueniet, dicitur euenire ex fossione casu, & fortuna: fossioni. n. thesauri inuētio nō repugnat; sicuti igni nō cōburere. Hinc est quod aliud est euenire præter rationē: primo de dieb. decret. c. 11. & aliud est euenire præter intentionē, quæ præter intentionem eueniūt, casu, & fortuna, & per accidēs eueniūt: vt loco citato c.

11. loqui videtur Gal. *Ceterū, si quid extrinsecè cū præter intentionem accidat esse* Quæ vero præter rationē eueniūt, dici euenire nō possunt casu, & fortuna; neq; per accidēs: sicuti nō cōburere euenit ex igne præter rationē, cū repugnet ei, ex cōsequēt ex eo neq; casu, & fortuna neq; per accidēs euenire dici potest. Hinc est quod si euenire appareat, cū ei repugnet, causā ex qua prouenire pōt, inq̄rendā esse, est necesse; & non imprudēter dicere euenit casu, & fortuna, & per accidens: vt à Gal. dictum est.

Quoniā verò exēplo res fit illustris Historiæ Fortunati Fidelis lib. 2. de Relat. Medicorū. c. 10. prætermittere nolui inquit. n. *Puellā noui florenti etate: quæ cū de fetu ante tempus abijciendo Medicū cōueniret: hic, vt impiū illius institutū falleret, pia simulatione promittit, se daturum quidem: quod suam expectationem abundē expleret: verū antidotū ex ijs miscuit, quæ fetui robur, ac firmitudinem adijcerent. Puella tñ, dū illo hausto, iam tū partendi desiderio vehementer incensa esset, ac certò sibi, quod falso promittebatur, euenturū sperans, tota in hanc curam incūbens, nō multo post elapsū esse fetū sensit: ac nō sine Medici ignominia abortiuit, pharmaco quantūlibet aduersante; nam vehemens illa abortus cōcepta imago, & medicamenti vim vicit, & Medici operam elusit.* Hoc est. n. euenire p̄ter rationē. Nā præsidii huius ratione neq; per se, neq; per accidens euenire abortū potuisse conspicitur:

sed p̄ter rationē, & ex illo vehementi imaginationis ante tempus pariendi desiderio. Cuius adeo vehemens est vis docente Gal. lib. de incant. ex sententia Platonis. *Inde Plato inq̄. Quando mens humana rē amat aliquā, si eam p̄desse certificat, ex sola autē mentis intentione, corpus res illa iuuat; si. n., ut diximus, cōplexio corporis virtutē sequitur, anima, necesse est rem taliter se habere; q̄ certificatur; q̄a ex timore, tristitia, lætitia, stupore, nō solū corpus in calore mutatur; sed etiam in multis alijs rebus; ut ventris solutione, siue cōstipatione, vel nimia defectiōe.* Si de imaginationibus vi plura q̄s admirāda cupit Marcellū Donatū adear.

Iure ergo quādo ex aliquo p̄sidio aliq̄ accidere conspicitur, & ei repugnare videtur p̄scrutāda Medici rationalis est causa: ne dicatur artem ignorare: ut dixit Gal. cit. de medic. expert., & prim. de dieb. decret. c. 7. *Neq̄. n. in q̄bus experientia vsus est ipsū expectant: sed, ut cuiq̄ in mentem euenerit nugatur, neq̄ euidenter apparentiū causam inuenit.* Cū habitus, q̄ nullius rei causā afferre p̄t., atq̄ merito per talem, nec facultatem dici, vel artem, vel scientiā, nec hominem illo p̄ditū habitu dici scientiā: p̄pterea ad hāc veritatem respiciens Plato in Gorgia, vel de rhetorica dicebat; coquinariā nō esse dicendā artem: q̄a in coquinaria principia non ratione, sed solis experimentis, & obseruationibus sunt inuenta.

Vnde p̄ viribus salutis causam existentibus, his importunis euacuationibus perquirere valde necessariū iudico. Docente Arist. *Scire est rem per causam cognoscere.* Et primo Polit. 7. *ubi aliquid acquirere volumus, hoc est intelligere, opus sit peritiā habere illarū rerū acquirendarū, q̄ optimæ sunt: quoniam peritiā est ille habitus, qui experimento cōparatur.* *Habitus, qui dicitur scientiā est ille, q̄ ratione acquiritur: unde, cū experimentū sit opus sensus, sensus rationem perquirere nō potest, opus intellectus est experientie causam perquirere.* Fortasse cognito p̄sidia intempestiue adhibita, & in artificiosē, vel euacuationes etiam sponte symptomaticē factas, & si aliquādo apparere salutare; reuera nō ita esse cognoscitur; ac etiā esse p̄ter rationem in quarto

purgationi attribuere salutem, & si aliquādo appareat ex ea eu-
nire; forsitan vanū, ac etiā imitatione indignū esse apparere
& cessaret abusus; cū sub hac formalitate, vna & eadem ratio
fit: vnoq; determinato reliquorū determinatio existet, & eò ma-
gis, si de quo magis cōtrouersia est, determinetur: quod nō ne-
mō mecum purgationem in principio morbi, & cruda materia
factam esse iudicabit: quia semper ex sua natura mala est, nisi
materia turgat.

Quod quōpiā clarè videbit: si animaduertet; duas esse euacu-
tiones, vnā criticā, cui correspondet ex arte canonicè facta. Altera
verò symptomaticā, cui non ex arte canonicè, sed importu-
ne, atq; inartificiosè correspondere videtur. Criticæ verò, & op-
portunæ factæ & ex arte semper sunt causa salutis, ex Gal. 4. a-
phor. 22. & 3. de cris. c. 5. quoniā ad eas p̄cedūt coctiones seu
*adhuc magis ratio, neq; n. possibile est; ut post quam cause morbo-
se iam coctæ sunt, ac iam natura superauerit, aeger moriatur; mo-
dò recta curatio à medicis adhibeatur: ubi. n. natura superier, &
debellaui & restitit vehementiori morbi conatui, & que infesta-
bant, expugnauit. Hinc salutares sunt, cum, nisi natura vincatur
mortem subsequi nullo modo contingit; ut subdit.*

Ex opposito. n. in morbi principio, & cruda materia sympto-
maticæ dicuntur, & ex suapte natura malū afferre, haud critica
esse possunt, cū ad eas coctiones minimè p̄cedere possint. 3. de
cris. c. 10. 4. aphor. 22. *Et causam quædam quam ob rem initio, si cō-
paruerint humores huiusmodi, sint perniciosi, posterius verò si p̄-
dierint, crisis sint, & decretorij. Cū morbus. n. aliquis incipit, si quæ
excernatur, id tūc nature rōne, & lege nō excernitur; sed tunc oīa
eorum, q̄ præter naturam sunt in corpore affectionum symptomata
&c. Causa multo ū malorū, & mortis. Vnde si saluatur in criti-
ca, moriuntur; ut plurimū in symptomatica: cū eadem sit opposi-
torum disciplina (ex Arist.) Critica Symptomaticæ opponitur,
quemadmodū coctio cruditati victoria nature, morbi victoria.
3. de cris. c. 10. *Sed, si quidem integrè superantur, neq; ab initio cri-
sim facere tentat, neq; omnino resistere. & si, paulū omnino surgat*
ad*

*ad pugnā, statim succūbit. Necessario sequitur; q̄ si crisi pereūt ægro-
tātes nō ex euacuatione: sed alia rōe euenire loco cit. & si sympto-
matica saluātur, vt videtur, & legitur, alia rōe saluātur. est de cōm-
Gal. vt de cris. c. 6. siquidē morbus salubris inueniatur, & neq; eiu-
acumē, neq; magnitudo festinet, neq; error aliq; circa agrotū admitta-
tur, status tēpus, crisis expectat: & hęc q̄dē optima crisis est. fit enim
morbo iā cōcto. Si verò vel propter morbi magnitudinē vel motus ce-
leritatem, vel propter aliq; aliud irritamentum ante statum crisis ve-
nire cogatur, tanto hęc optima deterior erit, quanto statum anticipaue-
rit, quod si neq; vsq; ad statū sufficere possit, necessarium est agrotan-
tem ex hoc morbo interire & c. 10. vocat autem sic Hyp. oīa q̄ ante sta-
tū ad crisis ruūt ob aliq; irritamētum id patiūtur: & tanto deterior
fit crisis quā illa, q̄ in statu fit, quāto magis anticipauit. In exitiali-
bus autē morbis eodē modo res se habet: neq; n. crisis status tēpus exp-
ctat aut admodū rarò, sed maxima ex parte in augmētis interficit
vel in principijs. Ita patet symptomaticā esse nō posse causam sa-
lutis, & ex consequenti experientia vana.*

His cōsideratis, in animo cōcipiāt ex iis symptomaticis euacua-
tionibus salutē euenire minimē posse: cū inutiles sint, & reuera tan-
tū appareāt vtilis, & eis adtribuere salutē sit p̄ter naturā. Cū peri-
culosæ ex sui natura existāt; licet nō sēper mortē afferāt: ea tñ inue-
hūt incōmoda, q̄ à Gal. 4. aphor. 22. enarrātur *cruda verò, & inco-
cta & in malos abscessus cōuersa, vel iudicationis frustrationē, vel do-
lores, vel diuturnitatē, vel mortē, vel eorundē malorū reditū denūtiāt.*
quodq; ante eū scripsisse Hyp. conspicitur primo epid. com. 2. text.
46. Quæ profectò nō inueherēt, nisi purgationē in tēpestiuē adhi-
bisset. Hinc, luce clarius, patet, etsi aliquando nō inuehūt ex alia
p̄cedere causa, quā inquirere interest; vt euetus causa eluceſcat. vt
8. de cōp. med. c. 1. Gal. monet. *Verū, q̄ prudētes sunt, simulq; verita-
tē, sincereq; amāt: eos spero custodituros ēt ea, q̄ veluti iudicādi instru-
mēta nobis data sūt, ad actionē vitæ, cognitionē, experientia, dico, &
rōem solam non debemus uti, cū sit periculosa & lib. 2. de dignoēt. ex-
puls. Nā q̄ est in oī experientia id, hic, itidē, nedū nihil distinguimus,
cōfusā rē tractamus, offendimus, periculū est.* Circa quā distinctionis

ræscrutationē multi multa simulauerē; vt suā saluarēt sententiam
 causa incognita) sed veritati, & antiquorū doctrinę cōsona illa mihi
 videtur sentētia dicētiū. Robur viriū esse, & in robustissimis, istis
 curationibus euenire salutē. Quæ vires verò nō solū benè morbo
 echemētiā; symptomatūq; verū ēt errores Medici cōmissos. sufferre
 possunt. Sicuti. n. Medici phylosophi nō est dicere: sæpe vidimus
 rusticos, nō solū graui morbo oppressos; sed etiā cū sæuissimis sym-
 ptomatibus cōiūctos absq; Medici auxilio, pluribusq; erroribus ab-
 solto cōmissis liberatos esse; inferre cōsequentiā rusticos nō esse curā-
 dos, eo q̄a sanatos videmus sine opera Medicinæ. Nōne, etiā vide-
 mus nōnullos curatos à mulieribus, vel medicastribus tot impor-
 tanis auxiliis adhibitis: vt quispiā iudicari pōt euasisse? Refugium
 in pericorū est: vt qdā senex elapsis tēporibus nihil aliud habebat
 in ore quā *Ego sæpe feci, & bene me successit*. Sicut aduertit Aetius
 libr. 2. ser. 1. c. 78. *Proinde ego sane Medicos quosdam noui methodo
 ignaros, q̄ imitati sunt ea, q̄ à nobis fieri solēt, & vsi sunt his auxilijs
 penitus mortui fuerūt, & neq; quicquā p̄fecisse, & oppurtunū ipsorū
 vsū suspectū, ac horrendū fecisse.* Et Consteus in annot. Auicen. c. 3.
 b. 1. fen. 4. doct. 5. *Cui sanè curationi videre est fortunatos frequēter
 morborū euentus succedere: vbi à perito Medico euacuādi necessitas
 rudēter fuerit animaduersa. Quē euentū non ex malis administra-
 tis: sed è robore viriū euenire docet Gal. 3. de cris. c. 5. Tūc. n. primū
 morbi agrotātē est necessariū, quādo vires morbus succūbueris, siue autē
 ē vires, siue natura dixerō idē te nūc intelligere oportet; siquidē nihil
 aliud est mors, nisi omnimode natura prostratio: vbi vero ipsa perdu-
 rat dominabitur, aut vincit hominē, necesse est liberari. Quod decla-
 rat primo epid. in historia Sileni. Ille. n. merito periit die sexto, q̄ in
 incuto morbo extitit alia cōtinenter ab initio haberet signa, & sympto-
 mata. Hinc nō aliter, atq; ille à principio, affectus; tñ ad diem p̄gressus.
 undecimū est per viriū robur, q̄ verisimile erat: cū aliq̄ suppiditare:
 ū vero q̄ adiecit etatē declarauit, quā in Philiseo nō addidit. unde
 o q̄ illā præterijt, significauit illū fuisse etate maiorē, ita vt minus
 valide vires essent; alius autem ager ijsdem ab initio signis, & sym-
 ptomatibus validas viribus si nō foret, periret ad septimū diem. At quia*

viribus erat robustis, potuit ad diem proximū, q̄ decretorius erat, &
 decimū perdurare vt pateat ēt de istis euacuationibus intelligi n
 tem^o q̄ lo verba. 3. epid. cō. 2. egr. 8. Quod sene fuit in causa, vt v
 ad septimū viueret, q̄ validis esset viribus nō ppter solā etatē Vall
 lius euacuationes symptomatica, & q̄ & tēpore, & q̄a statim appar
 rūt, & qualitate ēt mala erāt vt per textū totū patet, & q̄ euacu
 tiones mortis citi^o causā fuissēt, si validas nō habuisset vires. Quo
 totū elicitur ex Hyp. 1. aphor. 9. Cōiectari autem oportet, an ager,
 victu sufficiat p̄durare, donec morbus cōsistat, & nūqd prius ille de
 ciat, nec possit cū victu p̄durare, vel morbus ante deficiat, atq; hebet
 scat. Et Gal. in com. & 3. de cris. c. 5. Hyp. igitur ita inqt: Coniectur
 asseq̄ oportet, an ager cū eo victu vsq; ad morbi statū perdurabit; &
 utrūq; ipse prius deficiet, neq; cū eo victu perdurabit: vel morbus an
 finietur, & obtūdet; vidētur qdē, & Diocles, & Philistonius, & Pro
 xagoras, & Philotimus, atq; omnes, vt ita dixerim, p̄batissimi Mea
 ci: nihil aliud melius inuenisse ad iudicandū, nunquid ager saluabi
 aut morietur, nisi morbi magnitudinem, & naturæ robur. & subdēs
 10. Mortis autem dies præcognoscit, quāto superat morbus naturā, cō
 siderādo, & grauiores accessiones inspiciendo. Si. n. effatu dignus fuer
 excessus, & parū resistere adhuc vis naturæ videatur, mors citò sub
 quēt: si verò cōtraria affuerint, tardius. Quod pluries in toto repet
 capite, & primo de dieb. decret. c. 11. & Mercurialis in com. cit. ap
 Similiter vbi natura est victrix factura ante statū, vel vbi morbi
 atq; ea oīa eo tendūt, vt Medicus debeat diligenter cōiectari, tū de ma
 gnitudine morbi, atq; si virtus magna sit &c. Cū totū salutis nego
 tiū in robore viriū consistat. Si ita res se habet. & ex Hyp. sētēti
 priscorūq; auctorū ante Gal. ac ipsiusmet Galeni salutē importuni
 existētibus, tū spōte, tū ex arte factis purgationibus (sicuti in quar
 to, vt quartus.) e robore viriū minime ex eis euenire conspicitur
 Quomodo, quo iure, qua rōe, qua doctrina, qua methodo, qua auc
 toritate eis est attribuēda salus? Cū hæ ex sua natura, p̄priaq; e
 sētia sint inartificiosæ atq; pessimæ plenæ pluribus periculis, vt e
 supradictis elucet. Quis modo sola experiētia purgationē quare
 die artificiosā, tutāq; esse, ita vt intermissa ea die id, nō ex arte fac

i; sed curatos esse eos casu, & fortuna, asserere arrogans erit.
 Satis abūde mihi videtur ex eorū auctoritatibus potius cōtrariū
 sciēdū q̄ in quarto purgandū; p̄basse (ni fallor!) Nihilominus Pen-
 nicacissimi Cortesii sētentiā ex suis suppositis elucētē (quorū, quae
 eo discursui sūt necessaria referā) nisi explicauero imperfectū est
 sermonē opinor. Ob id suā limitationē, multis omissis nō leuī in-
 gētibus p̄batione, explicare ingredior. Primò: quomodo sextus
 cūdi rōem habere pōt ignoro. Cū critici diei sextus habeat rōem
 primo de dieb. c. 2. & ex Paulo lib. 2. c. 7. *Pessimus, & cū periculo, &
 obscure iudicās, vel ex diametro septimo oppositus sextus est.* Et paulo
 infra *At Galenus etiā sexti indicatoriū esse dicit diem quartū, etiā sal-
 le nō sit bonus & ex Auicē. li. 4. fen. 2. tract. 2. c. 6. Et quasi cōtra-
 riū septimo, & indicat quartus in malitia, & parū q̄dem cōplectitur
 iudicatio quarti, cū bono nisi cū difficultate: quare accidunt in ea signa
 morosa & p̄cipue si quinto exacerbata sint, cū crīsim p̄cedat per-
 turbatio, si ibi sexto crisis v̄tura est, necesse est quinto oīa exacerba-
 3. de dieb. decret. c. 8. Tertius verò, & quintus, licet alia nulla rōe
 uā quòd iudicia cū accessionibus fiunt, coincidāt nō minus quarto die
 decernūt; quoniā hoc ipsū, & ab experientia testimoniū habet, & rōe
 otemplātibus nō obscura eius causa est.* Hinc elicitur ēt vehementiā
 accessionū futurā crīsim aliquādo ostēdere, cū doceat ipse 3. de cri-
 sibus c. 4. Morbos acutos in duplici esse differētia: alios à materia
 āguinea; alios à biliōsa originē ducere; à biliōsa verò de tertio in
 tertiu exacerbationes vehemētiores habere vidētur, quarū analo-
 gia futurā crīsim ostēdere pōt. primo de dieb. decret. c. 8. *At acces-
 sionū analogiā sic: imparibus diebus si aeger magis laborarit, propriū
 magis diei imparis iuditiū: quemadmodū si paribus illius propriū: nā
 in accessionibus, ut plurimū, iudicia cōtingunt: In istis 1. & 3. accessio-
 nes possūt apparere mites, dū habēt rōem principii. In principio, et
 in fine oīa sūt leuiora quinta die exacerbari quarū exacerbatio, vel
 est p̄sētis crisis Gal. de cris. lib. 3. c. 4. Et causa est, (quemadmodū di-
 cimus in libris de diebus indicatorijs) ut crisis saepius in quarto die
 ad tertiu, & ad quintū trāsmittēt & c. & paulo infra continua autem
 febres, q̄ in accessionibus crīsim habent, tertio, vel quinto rōnabiliter fi-
 niuntur*

niuntur uel est futuræ crisis. s. in septimo, uel in sexto, cū ad crīsim siue bonā, siue malā nō mediocres perturbationes p̄cedūt. 1. de diebus de rer. c. 1. de q̄bus intelligit Gal. exēplaq; eorū q̄ hac die interierūt ab Hyp. allata tā in coac. q̄ in epid. sub accidere de morbis factis a bile: ut oībus notissimū est: quoniā accessiones habēt de tertio in tertiu; cū uero in quinto exacerbātur, ut 1. de dieb. de cr. c. 5. *secundā vim obtinet quintus, & post hunc tertius* & 2. de dieb. de cr. c. vi. *si quis frenitide quinto die laborare ceperit ei deberet correspondere septimus, cui si correspondeat sextus, & ea, q̄ accidere septimo deberēt sexto accident, antecederent & malū, ut exemplo à fortiori 3. de cris. explicat Gal. c. 5. esto igitur, ut in die quartodecimo spes sit fore statum, & aut ob morbi magnitudinem, uel motus uelocitatem, uel propter aliq̄ aliud extrinsecum irritamētū crisis die undecimo anticipet: neq; ipsā perfectā, neq; oīno bonā quimus sperare: sed hoc tēpore oīnō timēdū est, p̄sertim si neq; in totū morbus periculo uacat.* Quod etiā scripsit Auicē. li. 4. fen. 2. tract. 2. c. 5. *Verū quādo accidit illud accidēs, & est, forte declinat hora & tardat, aut antecedit: & si fuerit debilis, sit difficilis crisis. Et p̄hibet eā ne sit cōpleta, & nomināter dies, in q̄bus cadit hæc reflexio dies cadētes in medio, & habēt iudicia dierū crisis ex parte, & isti dies sūt sicut tertius, quintus, & sextus & c.* Quod repetere uidetur c. 9. uersiculo *cum ergo apparent.*

Ex q̄bus elicitur indicē tardare posse; & id, q̄ euenire quarto debebat, quinto euenire, & crīsim, q̄ septimo, euenire quinto, & sexto uel p̄pter intrinsecā causā, uel p̄pter extrinsecam, uel q̄a de tertio in tertiu; uehemētes eueniūt accessiones, eadē ē rōe & ea, & crisis variare possūt; & sexto, & quinto euenire, q̄ quarto, & septimo futura etiā, q̄ nullo modo in secūdo accidere possūt. Cū non possit neq; indicis, neq; crisis; sed principii rōem habere 1. de dieb. de cr. c. 9. *Nā, si præceps, ac subita in agrotātis corpore perturbatio, morbi solutionē præcedens, crisis siue inditium nominatur, neq; primū diem, neq; secundum decretorios esse censebimus, quia illa ueluti fluctuatio, quæ solutionem præcedit, nequaquam in his est conspicua.*

Quæ uero post principiu; uehemētius exacerbātur in statu morbi esse manifestant; & pugnā inter morbu;, & naturā 3. de cris. c. 10.

in principio vero irritamentū. Causa vero huius intempestiui ag-
tus est morbi violentia, irritatrix quādam existēs, & acuta: videtur si-
natura nihil huiusmodi posse tollerare; sed statim properare ad exp-
lendū id, quod infestat. Quaecumque verò prærupunt (vocat autē sic Hi-
oia, quæ ante statū ad crīsim ruūt) ob aliquod irritamentū id patiūtur.
tāto deterior fit crīsis, quā illa, quæ in statu fit, quāto magis anticipa-
His suppositis, atque cōsideratis: quomodo sextus possit secūdi rō-
habere, capere nō possū: quoniā quinti illa exacerbatio vel futu-
crīsis in sexto malæ est, quā Medicus imitare nō debet, cū sit mi-
ster naturæ benè operātis, vel in septimo bonæ exacerbatio pri-
vel secunda, vel est irritamēū, vt dictū est, vel turgētia materiæ,
inuaisionē, & morē morbi tantū ostendit. cit. 3. de crī. c. 4. in seq-
tibus vero diebus statū morbi, cū. s. natura crīsim tētare conatur,
ad eā nō mediocres in corpore ægrotātis perturbationes ante-
dūt. (Nox præcedēs laboriosa) Quatuor quādam statū morbi. Quædam 3.
crī. c. 2. præsentē crīsim; Quædam futurā, quādam malā, & statim hominē
interficiēt, vel tantummodo nocebūt. Quædam deniq; nō solū crīsis
gna; sed etiā causas cit. de crī. c. 11. vnde patet; quod, quæ sequētib;
xacerbātur, statū morbi, & naturā tentare, vel perficere crīsim si-
bonā, siue malā significāt: quod quod nō irritāda medicamēto cū nō s-
per secessū tētet; sed aliquādo per sudorē, aliquādo per vomitū,
quādo per fluxū sanguinis nariū, hemorrhoidū, menstruorū, vel per
aliquid aliud: c. 10. & 11. cit. 3. de crī. vnde si esset adiuuāda, quæ
vergit, deberet esse; & per loca cōferētia, & hoc innuere vult Sapi-
ssimus Cortesius per illa, verba fortasse. *Si purgatio fuerit necess-*
ia sed quæ supponit, vt plurimū, necessariā esse, cum sextus habe-
er ipsū rōem secūdi diei, in quo solet turgere materia, intellige-
ō valeo: neque ex toto laudare queo; cū exacerbationes sequētib;
iebus sint signū augmēti, cuius sola rōne melius est quietē hab-
e; quod exēplo declarare me opinor. Tētet v. g. natura die aliquo-
quētib; vel indicatorio, v. g. in quarto, crīsim per vomitū, nec-
est aliquā adesse exacerbationē quarto, quæ nō fuerit, neque prim-
eque secundo, etsi fuerit, non sicuti in quarto; quia tūc natura m-
et, liceret ne Medico, quia videt in quarto huiusmodi exacerb-
tionem

tionem quinto, vel sexto finem imponere motui; & asserere quintū, vel sextum habere rōem secundi? credo nō. sed septimū expectare, si si septimus anticipauerit, mala crisis est, vt dictū est. Si verò septimo nō accidit, octauo arte perficienda: vt cū Gal. atq; Fernelio iā supra probatū est: & ratio, esse potest. Dū natura mouet, noli mouere tu hora motus eius; hora motus eius in casu est à quarto ad septimum: si quinto, & sexto motu symptomatico mouet. docet Gal. 3. it. de cris. c. 3. *Secundū autē, quod ab aliqua die indicatoria ante indicetur cui annexa est diei iudicantis potentia, deinceps autem inspicere oportet, & speciem morbi, & morem &c.* & paulo infra *Quorum optimam qualis sit nunc enarramus, quod videlicet omnino sine cocione non est, & quod in aliquo die indicatorio sit, ac propterea ab aliquo indicatorio præiudicata fuit &c.*

Ex quibus duo sequuntur. Sextum. s. nullo modo secundi rationem habere posse, neq; si in tertio exacerbentur, quarto purgandū: quod forte sexti exemplo elicere intendunt; vt per decisionem vicesimam Philippi Sauona Panormitani decisum patet. *Sed tertiam rem grauem habuit, & molestam, qua die interrogatus prædictus præceptor meus dixit non mirum esse, quia dies tertius è iudicialibus primus est, in quo natura solet aggredi præparationem, vel exclusionem materiae morbificæ, & hac aggressione moueri exacerbationem; quod febris quarto fuit exacerbata, cum urinis prauis. unde in maximo periculo versare puellam pronuntiavit dictus præceptor meus: & ratio, quia mox, à tertia die, ob particularem materiae motum, paroxysmum attulit molestum, quæ subsequatur dies leuior debebat esse, vt solet esse, quæ paroxysmo succedit: unde cum leuior non fuerit, multam, aut acerrimam materiam significari, & quia quarta dies uenerat, magnam morbi acutiem denuntiari: est .n. quarta index septimæ. unde concludebat euidentissimum periculum: in hoc allegabat S. standum certe ad text. allegatum 57. si etiam quarta dies tertia sit, si aliquid horum ipsorum habeat, in periculo ægrotus est. prædicto de acut. &c.*

Secundo à veritate alienissimum esse existimo quarta die. s. non dari iudiciū, vel iudicium in quibus materia diebus imparibus exasperatur;

asperatur; cum quartus ex sua natura sit indicatorius. 1. de dieb. decr. c. 5. & c. 11. & p̄cipue in morbis acutis (in quibus purgandū in eo asserunt) cum verè accuratè admodū acutus morbus obseruamus quartum diē septimi esse indicē, ex sua natura depræbendimus. Quod repetit c. 8. & 1. porret. tex. 1. *Stillatio è naribus periculosa, tum si quarto ceperit die & 4. aphor. 24. Est index septimi & aphor. 71. & pluribus in locis & p̄cipuè de dieb. decr. Sed ea q̄ septimo decernuntur; diebus imparibus exasperatur, vt perspicacissimus Cortesius docet, & est p̄cipua ratio: cur, quādo purgādū, diebus paribus; ergo malè hac ratione, Nobilissimæ Messanæ Medic. quarto esse purgandum determinant; in q̄bus imparibus exasperantur diebus, neq; etiā, vt ipse docet. Cū etiā sit index sexti, q̄ est par. 3. de dieb. decr. c. 8. *Qui in quarto ad peiorem recidunt, pleriq; sexto moriūtur.* Et ita patet esse indicē tum. q̄ paribus, tum q̄ imparibus exasperantur: ergo semper in eo fit iudicium, vel inditium: cum sit iudicatorius etiā in ijs Paulus lib. 2. c. 7. *Verū iuxta numerorum ordinē boni sunt tertius, quartus & 5. & Auicen. lib. 4. fen. 2. c. 7. deinde quintus, posteo quartus sed clarius 1. de dieb. decr. c. 11. Si namq; multa, magnaq; die quarto eueniunt, accessionibus, distinguendum erit de morte futura: ad hæc cognoscendum hominem sexto die moriturum esse, modò accessio diebus paribus facta sit, si imparibus septimo. Interdum sextus hominem iugulat, etiam si accessio contingerit in imparibus, p̄pter mori celeritatem, & magnitudinem, & symptomatum in quarto die euentuum copiam. Quod etiā docet Cælius lib. 3. c. 4. Est etiam apud Hipp. ei, quem septimus dies liberaturus sit, quartum esse grauissimum, & a illo quoq; auctore, in die pari, & grauior febris esse potest, & certa futuri nota. Atq; idem alio loco quartum quemq; diem, vt vtrumq; efficacissimum apprehendit vt optimè Sauona loco citat. cognouit.**

Si quartus, vt plurimum est, in augmento, vel in statu, (in quibus melius est quietem habere) & index septimi, & dies iudicatorius, & in eo euenire possunt exacerbationes tam si imparibus, quā paribus exacerbetur materia, quomodo potest in eo purgatio esse tuta, & ex arte facta, ita vt intermissa ea die id non ex arte factum; sed curatos esse eos casu & fortuna?